

JURK

Juridisk rådgivning for kvinner

Årsrapport 2023

JURK

Juridisk rådgivning for kvinner

FORORD

Denne rapporten gir en oversikt over vår virksomhet i 2023. Målet med rapporten er å gi interesserte innsyn i JURKs aktiviteter, økonomi, statistikk og generelle drift.

Takk til alle ansatte, samarbeidspartnere og økonomiske bidragsytere som har muliggjort JURKs arbeid i 2023.

Fagrådgiver i JURK de to siste årene, Thea Austgulen, hadde sin siste arbeidsdag hos oss den 31. desember 2023. Vi ønsker å takke Thea Austgulen for den innsatsen hun har lagt ned i sin periode som fagrådgiver.

Rapporten er skrevet av daglig leder Petrine Iversen med innspill fra JURKs medarbeidere.

Oslo, mars 2024

Petrine Iversen
daglig leder

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. HISTORIKK OG OVERORDNEDE MÅLSETNINGER.....	6
1.1 HISTORIKK	6
1.2 STRATEGISKE FØRINGER FOR JURKS ARBEID 2023-2026	7
2. DRIFT OG ORGANISERING.....	8
2.1 KORT OM JUSSHUSET	8
2.2 JURKS ORGANISASJONSSTRUKTUR	8
2.3 NORGES KVINNELOBBY	10
2.4 DRIFT	10
2.5 LØNN OG FRIVILLIGHET	11
2.6 OPPLÆRING OG KOMPETANSEUTVIKLING AV MEDARBEIDERE	11
2.7 INTERN PLANLEGGING OG EVALUERING.....	12
2.8 ARBEIDSMETODE: SAMARBEID OG DIALOG.....	13
3. PROFILERING OG SYNLIGHET.....	21
3.1 JURK I MEDIA.....	21
3.2 DEBATTER, APPELLER, ARRANGEMENTER, ETC.....	24
3.3 HJEMMESIDE OG SOSIALE MEDIER	27
3.4 STANDS, ARRANGEMENT OG MARKERINGER.....	28
4. SAKSBEHANDLING.....	30
4.1 OVERSIKT.....	30
4.2 ANTALL HENVENDELSER SOM BLE HENVIST DIREKTE FRA SENTRALBORDET	30
4.3 ANTALL BEHANDLEDE SAKER.....	31
4.4 SÆRLIG OM KVINNELIGE INNSATTE OG DERES RETTSHJELPSBEHOV	31
4.5 PARTSREPRESENTASJON	33
4.6 SAKSBEHANDLINGSOMRÅDER OG TENDENSER VI SÅ I 2023	33
5. VÅRE KLIENTER	48
5.1 INNHENTING AV STATISTIKK.....	48
5.2 ANTALL KLIENTER	48
5.3 HVEM ER KLIENTENE VÅRE?.....	49
5.5 FYLLER JURK ET UDEKKET BEHOV FOR RETTSHJELP?	54
6. RETTIGHETSINFORMASJON OG OPPSØKENDE ARBEID.....	58

6.1 INNLEDNING	58
6.2 JURKS METODE FOR RETTIGHETSINFORMASJON	58
6.3 VÅR FOREDRAGSVIRKSOMHET	59
6.4 JUSSAMBASSADØRENE – ET PROSJEKT FINANSIERT AV IMDI.....	61
6.5 RETTIGHETSTURNÉ	62
7. RETTSPOLITISK ARBEID	63
7.1 HØRINGSUTTALELSER.....	63
7.2 SVAR PÅ REPRESENTANTFORSLAG	65
7.3 INNSPILL TIL POLITIKERE, DEPARTEMENTER, MENNESKERETTIGHETSORGANER O.L.....	65
7.4 MØTER MED POLITIKERE	67
7.5 MENNESKERETTIGHETSKONVENSJONER.....	69
7.6 RETTSPOLITISKE PROSJEKTER.....	72
8. INTERNASJONALT ARBEID	78
9. ØKONOMI.....	81

1. HISTORIKK OG OVERORDNEDE MÅLSETNINGER

1.1 Historikk

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) ble stiftet i 1974. Oppstarten var resultat av et forskningsprosjekt som avdekket at kvinner hadde stor mangel på kunnskap om rettighetene sine. De kvinnene som hadde slik kunnskap, hadde dessuten vanskeligheter med å nyttiggjøre seg av den – altså å hevde sin rett. JURKs formål den gang var den samme som vi har i dag: Å arbeide for å bedre kvinners rettsstilling. Utover 70-tallet kom en del avkjønnet lovgivning, der menn mistet særfortrinn. Eksempler på dette er odelsloven og navneloven. Likestillingsloven kom i 1978 og FNs kvinnekonvensjon (CEDAW) trådte i kraft i 1982.

Til tross for at det i dag er formell likestilling gjennom lov, opplever vi i JURK at kvinner fortsatt kommer dårligere ut enn menn på flere områder. Det er store forskjeller mellom det å ha rett og få rett, og formelt kjønnsnøytrale rettsregler fører ikke nødvendigvis til reell likestilling.

Gjennom saksbehandlingen vår erfarer vi at kvinnelige innsatte soner under langt dårligere forhold enn de mannlige. Kvinner i midlertidige stillinger er mer utsatte for diskriminering enn sine mannlige kolleger på grunn av fravær i forbindelse med fødsel og permisjon. Vi ser dessuten at kvinner ofte kommer dårligere ut etter endt samboerskap enn menn. Etter vår erfaring skyldes dette gjerne manglende kunnskap om at samboerforhold ikke er rettslig regulert, samtidig som at tradisjonelle kjønnsrollemønstre bidrar til at kvinner bruker inntektene sine på løpende utgifter, mens menn betaler ned på boliglån.

I tillegg opplever vi at menn gjennomgående har bedre rettskunnskap enn kvinner. I praksis viser det seg at kvinner i mindre grad enn menn benytter seg av det tradisjonelle rettsapparatet, uten at vi i dag har nok kunnskap om hvorfor det er slik. Dette gjelder spesielt enkelte grupper som for eksempel kvinner med minoritetsbakgrunn og kvinner utsatt for vold. JURKs oppsøkende arbeid rettet mot disse gruppene er derfor svært viktig. På bakgrunn av dette mener vi at JURKs arbeid bidrar til at en utsatt gruppe bedre settes i stand til å hevde sin rett.

JURKs virksomhet er delt mellom saksbehandling, rettsinformasjon, rettspolitisk arbeid og oppsøkende virksomhet.

1.2 Strategiske føringer for JURKs arbeid 2023-2026

JURKs formål og virksomhet handler om å sørge for at flest mulig kvinner får oppfylt sine grunnleggende menneskerettigheter. Vår visjon er at alle kvinner er bevisste sin rettsstilling og at likestilling praktiseres. Måten vi ønsker å nå vår visjon på er å gi tilpasset hjelp til selvhjelp for kvinner i hele landet med udekket rettshjelpsbehov. Vi gjør dette gjennom oppsøkende virksomhet, rettighetsinformasjon, rettspolitisk påvirkning og bistand i konkrete saker.

De følgende fire overordnede prioriterte områdene er en rettesnor for JURK sitt arbeid i strategiperioden 2023-2026.

- Kvinner og integrering
- Kvinner og arbeidslivet
- Kvinner og vold
- Kvinner og økonomisk selvstendighet

Denne prioriteringen betyr at JURK må:

- rette oppmerksomhet mot å gi tilstrekkelig kunnskap for å forebygge problemer og for å kunne gi relevant og god rettsinformasjon,
- finne gode måter å nå målgruppene på,
- gi best mulig oppfølging til klienter som har juridiske problemer knyttet opp mot disse områdene,
- kommunisere tydelig utad at vi jobber med dette, og
- være aktive rettspolitisk og rapportere om endringer på feltet.

2. DRIFT OG ORGANISERING

2.1 Kort om Jusshuset

Siden januar 2016 har JURK hatt sitt lokale i Jusshuset i Skippergata 23 i Oslo. Kontoret er dermed sentralt plassert i Oslo sentrum, lett å finne fra Karl Johans gate og nær de aller fleste former for offentlig transport. Vi deler huset med Jussbuss, ID-juristen og Kirkens bymisjon – Gatejuristen og Ung rettshjelp.

2.2 JURKs organisasjonsstruktur

Studentrettshjelptiltak

JURK er et studentrettshjelptiltak. Alle JURKs saksbehandlere er jusstudenter. Ett år som saksbehandler godkjennes som et 30-studiepoengsfag hos Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen, og på den måten er vi også en formell del av jussutdannelsen.

JURK blir drevet med dispensasjon fra Tilsynsrådet for advokatvirksomhet. Vi følger de advokatetiske reglene så langt de passer.

Medlemsforening

JURK valgte høsten 2011 å endre sin organisasjonsstruktur, og innførte generalforsamling som øverste organ og et eksternt styre som skal ha ansvar for en del overordnede oppgaver. Alle ansatte er stemmeberettigede på generalforsamlingen. Etter en vedtektsendring høsten 2018, ble det åpnet for at andre kan melde seg inn som støttemedlemmer, men da uten formelle rettigheter i foreningen.

Generalforsamling

Generalforsamlingens oppgaver er blant annet å velge styremedlemmer, vedta vedtektsendringer og behandle budsjett og regnskap. Generalforsamling holdes i mai og i november hvert år.

Styret

Styret har blant annet ansvar for lønns- og ansettelsesvilkår for daglig leder, å behandle budsjett og regnskap, å fastsette strategi for virksomheten, samt å være rådgivende organ for daglig leder. Flere av styremedlemmene har også et særlig ansvar for å bistå i opplæringen av nye saksbehandlere, enten generell opplæring for alle nyansatte eller mer spesiell opplæring i saksbehandlingsgruppene.

Fellesmøtet

Fellesmøtet (FM) fatter vedtak i prinsipielt viktige saker for JURK som faller utenfor styrets oppgaver. Organet har delegasjonsadgang til andre i organisasjonen. Alle ansatte har møteplikt på fellesmøtet. Fellesmøtet avholdes hver fjerde uke.

Daglig leder

Daglig leder har ansvar for den daglige driften og utviklingen av JURK. Dette innebærer personal- og økonomiansvar, arbeid med utadrettet virksomheten, samt diverse administrativt arbeid. Daglig leder arbeider fulltid, og er ansatt for en periode på tre år med mulighet for forlengelse. Daglig leder er utdannet jurist.

Fagrådgiver

JURK mottar prosjektmidler fra IMDI til vårt prosjekt «Jussambassadørene». Da dette er et stort prosjekt er vi avhengige av å ha en fulltidsansatt med hovedansvar for prosjektet. Midlene brukes derfor til å dekke inn en forholdsmessig del av lønnsutgiftene til JURKs fagrådgiver. I tillegg til arbeidet med Jussambassadørene, har fagrådgiveren overordnet ansvar for vårt ordinære rettighetsinformasjonsarbeid, ansvar for statistikk og overordnet ansvar for vårt arbeid med menneskerettigheter. Fagrådgiver er utdannet jurist.

Saksbehandlingsgruppene

JURK har i 2023 vært delt opp i følgende saksbehandlingsgrupper:

- Gjelds-, fengsels-, volds- og mishandlingssaker («VOF»)
- Arbeids-, trygde-, diskriminerings- og sosialsaker («Arbeid»)
- Bolig-, og utlendingssaker («Bolig»)
- Familie-, barn og samboersaker («Familie»)

Administrasjon og organisatoriske grupper

JURK har en liten administrasjon. I tillegg til daglig leder, har vi en kontormedarbeider som er ansatt i en 68 % stilling. Alle saksbehandlere må bidra i organisatoriske grupper for å bistå administrasjonen. I 2023 har JURK hatt følgende organisatoriske grupper:

MOR (Markedsføring og Rekruttering) har ansvar for JURKs profil utad. Dette omfatter informasjonstiltak rettet mot klienter, oppdatering av JURKs sosiale medier profiler og rekrutteringsarbeid.

IG (Internasjonal gruppe) er bindeledd mellom vårt internasjonale og nasjonale arbeid. IG er blant annet verter ved internasjonale besøk og arrangerer studietur. Høsten 2023

ble gruppa omgjort til en **jubileumsgruppe**, som har ansvar for å arrangere jubileet i samråd med daglig leder.

Skrivegruppa er en kompetansebase for alle ansatte om hvordan man skriver og får publisert artikler. De har også ansvar for å arrangere interne rettspolitiske timer på fredager, hvor vi enten får inn en ekstern person til å holde foredrag, eller hvor saksbehandlerne selv presenterer et rettspolitisk tema.

RPG (rettspolitisk gruppe) er ansvarlig for å koordinere det rettspolitiske arbeidet på huset, samt sosiale arrangementer. Rettspolitisk gruppe har også ansvaret for å holde oversikten over høringer, vurdere hvilke JURK bør svare på, og å delegere skrivingen/høringsmøtet til ansvarlig saksbehandlingsgruppe eller rettspolitiske prosjekt.

Administrasjonsgruppa på JURK består av en saksbehandler fra hver av saksbehandlingsgruppene, samt en observatør og daglig leder. Administrasjonsgruppa er blant annet ansvarlig for oppfølging av generelle driftsspørsmål i organisasjonen, ansettelse av nye medarbeidere og behandling av permisjonssøknader.

Oppsøkende gruppe har ansvar for å jobbe aktivt for å nå ut til nye kvinnegrupper og finne nye samarbeidspartnere til JURK i ulike deler av landet. De har også overordnet ansvar for rettighetsturneen som gjennomføres hvert år.

2.3 Norges Kvinnelobby

I januar 2014 var JURK med på å stifte Norges Kvinnelobby sammen med åtte andre kvinneorganisasjoner. Norges kvinnelobby er et samarbeidsforum for organisasjoner som har som formål å ivareta kvinners interesser. Norges kvinnelobby arbeider for å fremme kvinners menneskerettigheter, på grunnlag av FNs kvinnekonvensjon og andre grunnleggende internasjonale avtaler. Norges kvinnelobby har lignende organisasjoner i andre land, blant dem Sveriges Kvinnelobby og European Women's Lobby på EU-nivå, som forbilder. For første gang siden stiftelsen fikk lobbyen statlig støtte i juni 2023.

2.4 Drift

JURK har i 2023 hatt drift fra uke 1, til og med uke 50, med unntak av påskeuken. I sommermånedene, fra uke 24 til og med uke 31, var alle saksbehandlerne fristilt fra sin ordinære kontrakt. I denne perioden var noen av saksbehandlerne lønnet i full stilling på sommerkontrakt. I 2023 hadde vi åpent for saksinntak hele sommeren, og pågangen var stor.

JURK tar imot henvendelser per brev og telefon, på hjemmesiden vår, eller ved personlig fremmøte. Det er også mulig å sende inn saker elektronisk via vår hjemmeside. Det er

en stor andel av klientene våre som benytter dette alternativet. Vi tar ikke imot saker per e-post.

I 2023 hadde JURK telefonmottak av nye saker til følgende tider: mandag fra kl. 12.00-15.00, samt onsdag fra kl. 09.00-12.00 og 17.00-20.00. Klientmottak ved personlig fremmøte har vi i utgangspunktet hatt mandag kl. 12.00-15.00 og onsdag mellom kl. 17.00-20.00.

For å nå særlige utsatte grupper, jobber vi oppsøkende overfor blant annet kvinnelig innsatte og ved besøk på voksenopplæringer og kvinnekafeer. Se mer om dette i [kapittel 6](#).

2.5 Lønn og frivillighet

JURKs saksbehandlere jobber fulltid hos oss i ett år. Stillingen er en blanding av både lønnet arbeid, frivillig arbeid og praksisarbeid som gir studiepoeng. I perioden januar til og med oktober 2023 var saksbehandlerlønnen kr 9 300 i måneden. Fra november ble lønnen økt til kr 10 250 i måneden.

Kun én tredjedel av arbeidet er lønnet, og saksbehandlerlønnen er dermed lav sammenlignet med timelønnen i tilsvarende stillinger. De fleste av medarbeiderne tar opp studielån eller har deltidsjobb ved siden av arbeidet i JURK. Studiene blir ofte forsinket med minst ett semester. Medarbeidernes idealisme og frivillige arbeid er derfor en forutsetning for JURKs eksistens.

2023	Reell arbeidstid	Lønnet arbeidstid	Ulønnet arbeidstid	Ulønnet arbeid prosentandel
	35 745	13 914	20 223	57 %

Tabellene viser arbeid som er utført av saksbehandlerne i 2023 inkludert sommerdrift. Arbeid utført av daglig leder, fagrådgiver, kontormedarbeider, nedtrappere og prosjektmedarbeidere er *ikke* regnet med.

2.6 Opplæring og kompetanseutvikling av medarbeidere

JURK er en organisasjon med hyppig utskiftning av medarbeidere. God kunnskapsoverføring er derfor avgjørende for driften. Det foregår en kontinuerlig og omfattende skolering som den enkelte medarbeider, organisasjonen, samfunnet og våre klienter har stort utbytte av. I tillegg gjennomfører vi både evalueringsdager og planleggingsdager hvert semester, slik at alle medarbeidere til enhver tid har god kjennskap til gruppenes mål- og handlingsplaner.

Opplæring av nye medarbeidere

Hvert semester organiseres opplæring for nyansatte i JURK. Hensikten er å lære medarbeiderne om organisasjonen, interne rutiner og HMS, gi en generell innføring i saks- og klientbehandling, samt oppdatere og øke den faglige kompetansen på sentrale juridiske emner. De første opplæringsukene har dessuten en viktig sosial funksjon.

Fellesseminaret

Hvert år samles de fire studentdrevne rettshjelptiltakene Jussbuss, JURK, Jusshjelpa i Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen på fellesseminar. Seminaret gir saksbehandlerne mulighet til å utvikle seg faglig og legger til rette for at studentene og tiltakene kan utveksle verdifulle erfaringer og opprettholde samarbeid på tvers av organisasjonene. I 2023 var det Jussformidlingen i Bergen sitt ansvar å arrangere høstseminaret på vegne av de andre rettshjelpstiltakene.

Temaet for seminaret var helserett. Vi fikk en innføring fra blant annet Kirkens bymisjon om hvordan de jobber for at personer uten fast opphold i Norge skal sikres rett til helse og omsorgstjenester, og Elisabeth T. Swärd fra Sanitetskvinne som snakket om hvordan kvinnehelse fortsatt ikke er et prioritert område innenfor politikken. Det ble også avholdt «rettspolitisk kjepphest» hvor hvert av tiltakene presenterte sin kjepphest. Ingeborg Kløve holdt kjepphesten på vegne av JURK om hvordan kvinnehelse påvirker kvinners rett på ytelse fra Nav. På kvelden på lørdagen ble det arrangert en felles middag for alle tiltakene hvor den årlige underholdningskonkurransen ble avholdt.

Rettspolitisk forening (RPF) sitt høstseminar

Rettspolitisk forening (Rpf) er en frivillig og partipolitisk uavhengig forening bestående av jurister, advokater, studenter i juridiske fag og andre interesserte. Foreningen jobber blant annet med å forbedre rettsstillingen for utsatte sårbare grupper og med å styrke menneskerettighetenes stilling i Norge. Alle saksbehandlerne fikk delta på Rettspolitisk forenings høstseminar som ble avholdt på Geilo oktober 2023. Temaet var ulikhet for loven med søkelys på minoriteters rettighetstilgang. Blant innleiderne var Tina Storsletten Nordstrøm (Fagforbundet), Assia Chelaghma (UNE) og Camilla Winterstø (LDO), som alle er tidligere JURK-ere. Saksbehandlerne fikk stort utbytte av seminaret, både faglig, rettspolitisk og sosialt.

2.7 Intern planlegging og evaluering

JURKs organisasjonsmodell krever systematisk evaluering og dokumentasjon av utførte aktiviteter og oppnådde resultater, samt kontinuerlig arbeid med kollektiv læring og erfaringsoverføring. Dette sikrer kontinuitet i driften og opprettholdelse av kompetanse. Hvert semester settes det av flere dager til både planlegging og evaluering. En del overordnede mål ligger fast, men innenfor dette har hver gruppe også stor frihet til å

bruke tiden som saksbehandler på JURK til det de er engasjerte i. Gruppene utarbeider i fellesskap halvårlige planer, og de andre ansatte på JURK får mulighet til å komme med innspill. I tillegg evaluerer vi egen virksomhet og måloppnåelse ved slutten av hvert semester.

2.8 Arbeidsmetode: Samarbeid og dialog

Samarbeid er en helt grunnleggende del av vår arbeidsmetode. Dette gjelder saksbehandling, rettighetsinformasjon og rettspolitisk arbeid. Dette gjelder både internt og eksternt.

Helt konkret gjennomfører vi dette på følgende måter:

1) Samarbeid og kvalitetssikring internt

Samarbeid er en sentral del av arbeidshverdagen i JURK. Samarbeidet skjer i saksbehandlingsgruppene, bl.a. ved at gruppene er kollektivt ansvarlig for hvert brev som sendes ut. I tillegg deltar alle saksbehandlerne i andre gruppesamarbeid på huset, blant annet i en organisatorisk gruppe og i ad hoc-grupper.

Selv om saksbehandlerne har ansvar for egne saker, og klientene som regel kun har én saksbehandler fra JURK å forholde seg til, er saksbehandlingsgruppa kollektivt ansvarlig for den enkelte sak. Våre rutiner krever at de fleste stegene i saksbehandlingen er underlagt en gruppevurdering. Vi har blant annet ukentlige saksfordelingsmøter, hvor nylig innkomne saker gjennomgås og vurderes i plenum innad i gruppene. Hver torsdag har gruppene også et saksbehandlingsmøte, hvor de juridiske produktene som skal sendes til klienter blir gjennomgått grundig av gruppa i sin helhet. På disse møtene deltar en som har arbeidet som saksbehandler i JURK tidligere, en såkalt «nedtrapper». Nedtrapperne har opparbeidet seg stor faglig kompetanse gjennom saksbehandlerperioden i JURK.

Den kollektive arbeidsformen er valgt både ut fra hensyn til kvalitetssikring, og av hensyn til den enkelte saksbehandler. Vi mener at de faglige begrensningene som kan ligge i at alle medarbeiderne er studenter, blir avhjulpet gjennom en slik arbeidsform. JURK konsulterer dessuten faglig ekspertise på Universitetet i Oslo, i de ulike departementene, på offentlige kontorer og hos enkelte privatpraktiserende advokater dersom det er nødvendig for saksbehandlingen.

2) Fast faglig og rettspolitisk samarbeid

Å ha gode samarbeidspartnere på nasjonalt er sentralt for å oppnå gjennomslag for våre målsetninger. Med samarbeidspartnere får vi til mer enn det som er mulig på

egenhånd. I tillegg til at samarbeid bidrar til større gjennomslagskraft og legitimitet for våre løsninger, gir det oss også muligheter til kompetanseheving og erfaringsutveksling.

JURK samarbeider med offentlige instanser, frivillige organisasjoner, fagforeninger, advokatkontorer og andre deltakere i det private næringsliv – både i faglig og i rettspolitisk forstand.

Under opplæringen og gjennom hele driftsåret, inviterer vi personer fra både offentlig og privat sektor, fra JURKs styre og tidligere JURK-ansatte for å holde innlegg for våre medarbeidere. Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) arrangerer årlige kurs for rettshjelpstiltakene, og avdeling for kvinnerett, barnerett og likestillings- og diskrimineringsrett (KVIBALD) ved det juridiske fakultet på UiO er også en faglig støttespiller.

Vi samarbeider også med de andre studentrettshjelptiltakene om både faglige og praktiske spørsmål. Samarbeidet og nettverket mellom de daglige lederne i studentrettshjelptiltakene er en viktig støtte for daglig leder. Særlig nyttig er samarbeidet mellom JURK og de andre organisasjonene i bygget – Jussbuss, Ung rettshjelp, Gatejuristen og ID-juristen. Den svært korte veien til hverandres tiltak skaper gode vilkår for erfaringsutveksling.

Vi har ett særlig tett samarbeid med Jussbuss, både faglig og politisk. Jussbuss står i en særstilling når det gjelder samarbeidet vårt utad. Det er flere likheter mellom de to rettshjelptiltakene, både når det gjelder det organisatoriske, men også rettspolitisk. I Skippergata 23 har vi en internt trapp mellom oss og Jussbuss, og denne brukes flittig.

Saksbehandlingsgruppene har også en rekke advokater og andre samarbeidspartnere som kan kontaktes for faglig hjelp i vår behandling av enkeltsaker.

JURK v/vold- gjeld- og fengselsgruppa er en del av rettshjelptiltaket ID-juristen sammen med Jussbuss, Kirkens bymisjon – Gatejuristen og en rekke advokatfirmaer. ID-juristen gir gratis rettshjelp til personer som opplever problemer med bruk og misbruk av eID i Norge. Tiltaket ble opprettet som en del av forskningsprosjektet SODI (Samfunnssikkerhet og digitale identiteter) ved Universitetet i Oslo, som undersøker hvordan juss og teknologi kan virke sammen for å avdekke og redusere sårbarheter ved bruk og misbruk av eID-systemer. Det arrangeres også en rekke faglige seminarer og treff i regi av forskningsprosjektet som JURK deltar på, og ID-juristen har faste felles saksmottak og erfaringsutvekslinger hver måned.

3) Andre samarbeid

Vi har også en rekke møter og kurs med våre samarbeidspartnere om konkrete temaer eller prosjekter. Eksempler på dette er møter med innvandrersorganisasjoner og andre

representanter for minoritetsmiljøer, jevnligte møter og dialog med våre samarbeidspartnere på konkrete prosjekter som vold mot kvinner, eks. kampanjen Stopp vold mot kvinner, rapportering på FN-konvensjoner, arbeidet for en samtykkelov i Samtykkealliansen og diverse møter som gjelder rettspolitisk samarbeid, med bl.a. fagbevegelsen, politikere og andre organisasjoner.

Her er et lite utvalg av noen av våre samarbeidsorganisasjoner: Alle de fire studentrettshjelptiltakene i Norge, Den thailandske kvinneforening, Den filippinske kvinneforening, Dixi, Senter mot incest og seksuelle overgrep, Dinutvei, Krisesentersekretariatet, Norske kvinners sanitetsforening (NKS), Kvinnesaksforeningen, Reform, Advokatforeningen, Juristforbundet, FOKUS – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål, Kvinnefronten, Ligestillings- og diskrimineringsombudet, Antirasistisk senter og Amnesty International.

4) Besøk i opplærings- og informasjonsutvekslingsøyemed

JURK drar også på flere besøk til ulike organisasjoner og offentlige myndigheter i løpet av året. Vi gjør dette for gjensidig erfaringsutveksling, for å informere om JURK, og for å heve kompetansen vår. Disse er noen av de mange vi har vært på besøk hos, eller fått besøk fra i 2023:

- Ligestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)
- Sivilombudet
- Leieboerforeningen
- Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM)
- Kontoret for fri rettshjelp
- Egalia senter mot diskriminering
- Oslo krisesenter
- Namsfogden
- FOKUS (Forum for kvinner og utviklingsspørsmål)
- Advokatforeningen
- Utlendingsdirektoratet (UDI)
- Kriminalomsorgen

- Trygderetten
- Diskrimineringsnemnda
- Støttesenter for kriminalitetsutsatte

5) Deltakelse på eksterne seminarer, foredrag et.

Nedenfor er et utvalg av de eksterne kursene, arrangementene og seminarene vi har vært på i 2023. Vanligvis deltar vi med minst to medarbeidere, slik at vi sikrer at kompetansen i større grad kan omsettes til arbeidet og for best mulig informasjonsflyt til resten av organisasjonen.

- **6. januar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på 84 CEDAW Session NGO Coordination Meeting, et informasjonsmøte om sivilsamfunns deltakelse i høringen av Norge i den 84. sesjonen i FNs kvinnekomité (CEDAW).
- **12. januar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen og saksbehandler Nora Bergstrøm deltok på workshop hos Amnesty International om hvordan jobbe politisk mot Straffelovrådets forslag til samtykkelov.
- **12. januar 2023 til 15. januar 2023:** Petrine Iversen, Hilde Volden Ringstad, Amanda Hesland Slydahl og Signe Midtbø Øyulvstad deltok på KROM-konferansen. Amanda og Signe holdt et innlegg om kvinners soningsforhold. På konferansen ble det blant annet snakket om hverdagen i fengsel, helsetilbud og barn i fengsel.
- **17. januar 2023:** Flere av JURKs medarbeidere deltok på utdelingen av Zolaprisen i Gamle festsal ved det juridiske fakultet, UiO. Zola-prisen 2023 gikk til to kvinner som varslet om kritikkverdige forhold og seksuell trakassering i Forsvaret.
- **24. januar 2023:** Petrine Iversen og Helene Fevolden Kuraas deltok på seminaret «Fengsling, forskning og frokost» ved det juridiske fakultet i Oslo, arrangert av PRISONHEALTH-prosjektet. Under arrangementet ble perspektiver på helse i fengsel belyst fra ulike fagdisipliner.
- **26. januar 2023:** Petrine Iversen deltok på Tove Stang Dahls minneforelesning ved UiO, arrangert av Forskergruppen Velferd, rettigheter og diskriminering (VERDI), Avdeling for kvinnerett, barnerett, likestillings- og diskrimineringsrett (KVIBALD) og Institutt for offentlig rett. Under forelesningen var det bidrag fra Anne Hellum, professor Johanna Niemi fra Helsingfors universitet og

universitetslektor Linnea Wegerstad fra Lunds universitet.

- **3. februar 2023:** Henriette Kjærvik Nordal, Maria-Elena Scencara, Emilie Sørmo Svendsen, Kristin Eielsen Braadland, Pernille Andersson Egenæss og Ella Ørn Halvorsen deltok på UDIs nettverksseminar.
- **6. februar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok digitalt på *The Informal public meeting* med FNs kvinnekomité (CEDAW) sammen med resten av den norske sivilsamfunnsdelegasjonen. Dette er et offentlig møte hvor NGO-er får snakke til FNs kvinnekomité om hva de synes er viktigst å ta opp med Norge i høringen av Norge. Hvert lands sivilsamfunn får samlet 10 minutter til å snakke. Thea skrev innlegget på vegne av den norske sivilsamfunnsdelegasjonen.
- **7. februar til 9. februar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på høringen av Norge i FNs kvinnekomité i Genève, under den 84. sesjonen.
- **1. mars 2023:** Kristin Eielsen Braadland og Zara Hussain deltok på Sivilombudets seminar om selvmord og selvmordsforsøk i norske fengsler.
- **2. mars 2023:** Zara Hussain, Hilde Volden Ringstad, Amanda Hesland Slydahl, Signe Midtbø Øyulvstad, Helene Fevolden Kuraas, Marte Møllersen, Thea Kristine Seim Sønsteli, Thea Austgulen og Petrine Iversen deltok på den Nasjonale likestillingskonferansen.
- **2. mars 2023:** Sareedo Ali, Henriette Kjærvik Nordahl og Embla McCormick Ragnhildstveit deltok på lanseringen av Kvinnehelseutvalgets utredning, *NOU 2023: 5 Den store forskjellen — Om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse*.
- **4. til 11. mars 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på FNs kvinnekommisjon (CSW). Hun fikk reisestipend og plass i FOKUS sin delegasjon til CSW i New York. Årets tema var kvinner og teknologi. Les Theas reisebrev fra CSW [her](#).
- **29. mars 2023:** Petrine Iversen, Signe Gjeraker, Anne Line Nilsson, Sareedo Ali, Embla McCormick Ragnhildstveit, Thea Kristine Seim Sønsteli og Ingeborg Kløve deltok på lanseringen av Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) sin årsmelding for 2022.
- **18. april 2023:** Signe Gjeraker deltok på RVTS Øst sin konferanse om samarbeid og samordning i arbeidet mot vold i nære relasjoner.

- **27. april 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen og daglig leder Petrine Iversen deltok på SVs lobbekurs for ideelle organisasjoner på Stortinget.
- **2. mai 2023:** Petrine Iversen og Sareedo Ali deltok på forskerkaffe om kvinnehelse ved det juridiske fakultet i Oslo. Arrangementet var initiert av Avdeling for kvinnerett, barnerett og likestillings- og diskrimineringsrett (KVIBALD) ved Institutt for offentlig rett ved UiO. Styremedlemmer fra Barselopprøret holdt en presentasjon om sitt arbeid og sine erfaringer fra norske fødestuer.
- **9. mai 2023:** Petrine Iversen, Signe Midtbø Øyulvstad og Nora Bergstrøm deltok på Jussbuss' debatt om soningsudyktighet og soningsavbrudd. I panelet satt psykiater Randi Rosenqvist, assisterende regiondirektør i Kriminalomsorgen region øst Brit Kari Ødegaard Kirkeide, en representant fra Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) og en advokat fra Elden advokatfirma.
- **10. mai 2023:** Marte Møllersen og Signe Midtbø Øyulvstad deltok på seminar om ID-svindel og ikke godkjente betalingstransaksjoner i regi av SODI-prosjektet. En masterstudent i prosjektet presenterte sin masteroppgave som omhandler innholdet i godkjente og ikke godkjente betalingstransaksjoner.
- **11. mai 2023:** Petrine Iversen, Nora Bergstrøm, Mona Lajili og Signe Midtbø Øyulvstad deltok på Kritisk juss' lanseringsarrangement av et temanummer om helse i fengsel.
- **24. mai 2023:** Zara Hussain, Hilde Volden Ringstad, Marte Møllersen, Signe Midtbø Øyulvstad, Amanda Hesland Slydahl og Helene Fevolden Kuraas deltok på Kriminologikonferansen.
- **6. juni 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltar på LDOs digitale arrangement om å forebygge partnervold. Under konferansen presenterte aktører fra USA, Portugal og Norge ulike modeller for å forebygge partnerdrap.
- **8. juni 2023:** Marte Møllersen, Zara Hussain og Helene Fevolden Kuraas deltok på Identitet-konferansen 2023 sammen med andre i SODI-prosjektet.
- **20. juni 2023:** Hilde Ringstad Volden, Signe Midtbø Øyulvstad og Marte Møllersen deltok på Sivilombudets lansering av rapport fra deres uanmeldte besøk i Bredtveit kvinnefengsel.

- **16 til 17. august 2023:** Daglig leder Petrine Iversen deltok på arrangementer under Arendaksuka. Hun deltok digitalt på debatten om regjeringens forslag til ny økonomisk modell for behovsprøving i rettshjelplov. Hun deltok fysisk på Sivilrettsforvaltningens panelsamtale om partnervold, og representerte JURK i et panel om førstelinje senere samme dag.
- **23. til 24. august 2023:** Hele vold-, gjeld- og fengselsgruppa deltok på SODI-seminar i Rosendal. Seminaret hadde mange spennende innlegg om ID-tyveriproblematikken og nærliggende problemstillinger. Det var også omvisning, felles middag og mingling ved Rosendal Baroni.
- **4. september 2023:** Zara Hussain, Marte Møllersen, Helene Fevolden Kuraas, Sofie Helen Heggen, Ina Haukland, Eline Fjærbu, Mona Lajili, Thea Myhrer, Tuva Jacobsen, Ingeborg Kløve, Ingeborg Olsen Sundsbø og daglig leder Petrine Iversen deltok på arrangement om «Høring om problemene med isolasjon og tvangsmidler – Hvordan kan de løses?» arrangert av Jussbuss, KROM og isolasjonsnettverket ved UiO.
- **8. september 2023:** Sofie Helen Heggen, Ina Desiré Haukland, Eline Fjærbu, Petrine Iversen, Mai Fen Fogelstrand, Agathe Brautaset Waage, Emilie Sørmo Svendsen, Hedda Stephansen Brun, Henriette Nordal, Ingeborg Olsen Sundsbø, Inshira Elina Varberg Sabri, Julie Sikkeland, Thea Myhrer og Helene Fevolden Kuraas var på omvisning ved Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt.
- **18. september 2023:** Henriette Kjærvik Nordal, Emilie Sørmo Svendsen, Ingeborg Olsen Sundsbø, Jacob Ali og Hedda Stephansen Brun deltok på UDIs nettverksseminar.
- **22. september 2023:** Helene Fevolden Kuraas og Eline Fjærbu fra vold-, gjeld- og fengselsgruppa deltok på tilbakeføringskonferansen arrangert av Kriminalomsorgen i Innlandet.
- **27. september 2023:** Ingeborg Olsen Sundsbø og Hedda Stephansen Brun deltok på Integrerings- og mangfolddirektoratets rapportlansering: Tolkemonitor LOV 2022.
- **28. september 2023:** Sofie Helen Heggen, Helene Fevolden Kuraas, Zara Hussain, Eline Fjærbu, Marte Møllersen, Ina Desiré Haukland, Ingeborg Olsen Sundsbø, Emilie Sørmo Svendsen og daglig leder Petrine Iversen deltok på Amnesty

International sitt frokostarrangement om menneskerettigheter i norske fengsler.

- **20. til 22. oktober 2023** deltok alle JURKs saksbehandlere, samt daglig leder Petrine Iversen, på Rettspolitisk forening sitt høstseminar på Geilo.
- **23. oktober 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på LDOs frokostkonferanse om mangfold i arbeidslivet og hvordan motvirke diskriminering i arbeidslivet, med fokus på diskriminering på grunnlag av religion.
- **24. oktober 2023:** Daglig leder Petrine Iversen deltok på Advokatforeningens lansering av sivilsamfunnets rettstatsmelding for 2023.
- **24. oktober 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på kurs i digital påvirkning som FOKUS inviterte til, i regi av Pressure.
- **1. november 2023:** Hedda Stephansen Brun og Emilie Sørmo Svendsen deltok på NOAS' rapportlansering om tilbakekall av oppholdstillatelse og statsborgerskap: Tilbakekall – afghansk ungdom som risikerer å miste oppholdstillatelse eller statsborgerskap.
- **7. november 2023:** Ina Desiré Haukland, Eline Fjærbu og Petrine Iversen deltok på Advokatforeningens kurs om voldserstatning. Fagdirektør ved Kontoret for voldsoffererstatning (KFV) og representanter fra Støttesenteret for kriminalitetsutsatte holdt presentasjoner på kurset.
- **27. november 2023:** Marte Møllersen, Ina Desiré Haukland, Sofie Helen Heggen, Petrine Iversen og Eline Fjærbu deltok på frokostseminar med Amnesty International om «Hvordan sikre nødvendig helsehjelp til innsatte med psykiske lidelser?». Seminaret besto av to innledere, samt en panelsamtale.

3. PROFILERING OG SYNLIGHET

3.1 JURK i media

Avis, blogg, tidsskrift og intervjuer

- **3. januar 2023:** Øistein Høyde Braanen skrev et innlegg i Bergens tidende om behovet for en samboerlov. Tittelen var: «'Husmorens hemmelighet' viser behovet for en samboerlov»
- **14. februar 2023:** Samboergruppa bestående av Øistein Høyde Braanen og Mona Lajili skrev et innlegg til Dagsavisen om viktigheten av at samboere inngår samboeravtale: «Gi kjæresten din en samboerkontrakt i valentinsgave»
- **14. februar 2023:** Daglig leder Petrine Iversen og saksbehandlerne Hilde Volden Ringstad, Signe Midtbø Øyulvstad og Amanda Hesland Slydahl skrev om kvinners soningsforhold i Klassekampen: «Syke kvinner sviktes»
- **21. februar 2023:** JURK v/daglig leder Petrine Iversen var med å skrive et opprop sammen med Leieboerforeningen, Jussbuss, Rettspolitisk forening og en rekke andre organisasjoner i Klassekampen: «Set tak på husleigeaukingar no!»
- **2. mars 2023:** Nora Bergstrøm og Emilie Sørmo Svendsen skrev en artikkel i Aftenposten om at Straffelovrådets forslag til ny voldtektsbestemmelse ikke er godt nok: «Ole putter dop i drinken til Ane på fest, uten at hun vet det, for å ha sex med henne. Er dette voldtekt?»
- **4. mars 2023:** Daglig leder Petrine Iversen uttalte seg i en sak i Vårt land om det nedsatte samboerutvalget. Hun pekte på hvordan en fravikelig samboerlov kan være et viktig likestillingstiltak. Saken kan leses her.
- **8. mars 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen uttalte seg i Universitas' 8. mars-dekning om de NKVTS' nyeste rapport om omfanget av vold og overgrep i Norge og behovet for en samtykkebestemmelse. Saken kan leses her.
- **8. mars 2023:** Signe Gjeraker skrev en artikkel i Dagsavisen om hvordan manglende forskning og kunnskap om kvinnehelse får konsekvenser for kvinners stilling i trygdesystemet: «Kampen for likestilling innan helsevesenet er langt frå nådd»

- **10. mars 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen skrev reisebrev fra FNs kvinnekommisjon (CSW), publisert på FOKUS [sine sider](#).
- **28. mars 2023:** Daglig leder Petrine Iversen skrev en artikkel i Advokatbladet om Regjeringens hastetiltak for kvinnelige innsatte i Bredtveit og Ullersmo: [«Strakstiltak for kvinner i fengsel: Et lite plaster på et enormt sår?»](#)
- **30. mars 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen skrev en artikkel om Straffelovrådets forslag til ny voldtektsbestemmelse i Rett24: [«'Nei er nei' er ikke en samtykkelov, Mehl»](#)
- **4. april 2023:** Daglig leder Petrine Iversen uttalte seg i en sak i NRK om strakstiltak for kvinnelige innsatte. Saken kan leses [her](#).
- **20. april 2023:** Øistein Høyde Braanen skrev en artikkel i Advokatbladet om mandatet til samboerlovutvalget og behovet for en samboerlov: [«Ny samboerlov kan løse likestillingsutfordringene»](#)
- **21. april 2023:** Amanda Hesland Slydahl og Silje Maria Sørum skrev en artikkel i Dagsavisen om fri rettshjelp i likestillings- og diskrimineringsaker: [«Diskriminering og trakassering i arbeidslivet får få konsekvenser»](#)
- **27. juli 2023:** Daglig leder Petrine Iversen skrev en artikkel om behovet for en advokatordning i norske fengsler sammen med lederne i de andre rettshjelptiltakene Jussbuss, Wayback, Jussformidlingen, Jusshjelpa i Nord-Norge og Kirkens bymisjon – Gatejuristen og Ung rettshjelp. Artikkelen ble publisert i Aftenposten: [«Innfør en advokatordning i norske fengsler nå»](#)
- **20. september 2023:** Daglig leder Petrine Iversen uttalte seg i Advokatbladets sak om Rettshjelpsalliansens møte med Justis- og beredskapsdepartementet, og fortalte om JURKs forventninger til regjeringens videre oppfølging av ny rettshjelpslov. Saken kan leses [her](#).
- **24. september 2023:** Sofie Helen Heggen og Ina Desiré Haukland skrev en artikkel i Aftenposten om behovet for kvinnelig lege i Bredtveit fengsel. [«Hvor blir det av kvinnelig lege på Bredtveit?»](#)
- **7. oktober 2023:** Emilie Sørmo Svendsen skrev en artikkel i Nettavisen om minoritetsperspektivet i debatten om en samtykkelov: [«Vi må snakke om sex og](#)

kropp»

- **9. oktober 2023:** Sammen med daglig leder i Jussbuss, Eskil Vik Urdal, og fungerende virksomhetsleder i Kirkens bymisjon – Gatejuristen og Ung rettshjelp var daglig leder Petrine Iversen på trykk i Advokatbladet med en artikkel om regjeringens kutforslag i tilskuddet til spesielle rettshjelptiltak i statsbudsjettet for 2024: «Når privatøkonomien avgjør tilgangen på rettigheter, kan vi knapt kalle oss en rettsstat»
- **23. oktober 2023:** Agathe Brautaset Waage, Thea Myhrer, Tuva Jacobsen, Ingeborg Kløve og Sareedo Adam Roble Ali skrev et innlegg til Kritisk juss-bloggen om kvinnehelse i et trygderettslig perspektiv: «Nav fratar kvinner retten til trygdeytelser»
- **27. oktober 2023:** Mona Lajili og Hedda Stephansen Brun fikk publisert en artikkel i Dagens Næringsliv om det økonomiske oppgjøret etter endt samliv for samboere: «Har jeg råd til å slå opp med samboeren min?»
- **17. november 2023:** Daglig leder Petrine Iversen uttalte seg i en sak i NRK om saksbehandlingstiden i søknader om voldserstatning. Saken kan leses her.
- **20. november 2023:** Daglig leder Petrine Iversen skrev en artikkel i Rett24 om ny praksis i voldserstatningsmyndighetene og hvordan denne ville frata flere volds- og overgrepstatsatte deres rett til erstatning: «Effektivt, men langt fra rettfærdig»
- **27. november 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen ble intervjuet av Juridika om JURKs erfaringer med saker om seksuell trakassering. Saken kan leses her.
- **20. november 2023:** Zara Hussain og Marte Møllersen skrev et innlegg til Kritisk juss-bloggen om hvorfor avtalelovens regler ikke gir et tilstrekkelig vern for de som utsettes for økonomisk vold: «Ugyldighetsreglene i avtaleloven må oppdateres»
- **19. november 2023:** Ingeborg Kløve og Amanda Hesland Slydahl skrev en artikkel i Dagens Næringsliv om behovet for å innta saker om ID-misbruk i fremtidens rettshjelpslov: «Kvinner fanges i ekskjærestens gjeld og får ikke advokathjelp»
- **28. november 2023:** Mai Fen Fogelstrand og Selma Jakobsen skrev artikkel i Rett24 om manglende begrep om psykisk vold i straffeloven: «Manglende bruk av begrepet psykisk vold underkommuniserer alvoret i handlingene»
- **28. november 2023:** Selma Jakobsen og Mai Fen Fogelstrand ble intervjuet av en journalist fra OsloMet sin skoleavis, om arbeidet i Rød knapp alliansen og JURKs rolle

i alliansen. Artikkelen kan leses [her](#).

- **4. desember 2023:** Hedda Stephansen Brun og Ingeborg Olsen Sundsbø fikk publisert et innlegg til Kritisk juss-bloggen om UDIs lange saksbehandlingstid i familiegjenforeningssaker. «[Saksbehandlingstid i UDI: En sårbar ventetid for mange](#)»

Deltakelse på radio, podkast og TV

- **23. februar 2023:** Nora Bergstrøm og Emilie Svendsen deltok i podkasten til organisasjonen Light Up for å snakke om samtykkelov. Episoden kan høres [her](#).
- **14. mars 2023:** Pernille Andersson Egenæss, Thea Seim Sønstelie og Amanda Hesland Slydahl deltok i radiosending på NRK P1 Sogn og Fjordane for å snakke om JURK og vårens rettighetsturné. Sendingen kan høres [her](#).
- **4. april 2023:** Daglig leder Petrine Iversen deltok i et innslag på NRK Vestlandsrevyen om strakstiltak for kvinnelige innsatte og de bekymringene vi hadde rundt flyttingen av innsatte til Skien fengsel. Innslaget kan ses [her](#). Hun deltok også i et innslag i NRK P1 Hordaland om samme tema.
- **19. juni 2023:** Helene Fevolden Kuraas uttalte seg om Sivilombudets rapport om soningsforholdene på Bredtveit på TV2-nyhetene på nett og på TV. Nettsaken kan leses [her](#).
- **14. november 2023:** Agathe Brautaset Waage og Maria-Elena Secară deltok i en episode av Emneknaggen på Radio Nova. [Her](#) kan du høre episoden.

3.2 Debatter, appeller, arrangementer, etc.

Dette er et utvalg av debatter, appeller og arrangementer som JURK arrangerte eller medvirket til i året som gikk.

- **2. februar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok i panelsamtale om hva som gjenstår i Norge på feltet for vold mot kvinner på NIM og LDOs konferanse om FNs kvinnekongresskonvensjon. I panelet satt blant andre Gro Nystuen fra, Taran Knudstad fra LDO og Patricia Katee fra Amnesty International.
- **2. februar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen lagde et foredrag om innføring i sivilsamfunnets skyggerapport til FNs kvinnekomité, med søkelys på tema vold mot kvinner, og presenterte den på NIM og LDOs åpne møte om FNs kvinnekongresskonvensjon.

- **7.-9. februar:** Fagrådgiver Thea Austgulen representerte JURK i den norske sivilsamfunnsdelegasjonen til høringen av Norge i FNs kvinnekomité.
- **8. februar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på et uformelt lunsjmøte med sivilsamfunn (privat møte) og FNs kvinnekomité i Genève. Her fikk JURK ta opp temaer som kvinners soningsforhold, samboerlov og utfordringer med Diskrimineringsnemnda, i tillegg til at fagrådgiver svarte på spørsmål fra komiteen.
- **14. februar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen holdt innlegg om sivilsamfunnets skyggerapport til FNs Kvinnekomité (CEDAW) for LDOs fagråd.
- **19. april 2023:** Mona Lajili, Øistein Høyde Braanen og Nora Bergstrøm produserte et foredrag om samboeres rettigheter, og holdt dette digitalt for en av Norges største Facebook-gruppe – MoneyPenny.
- **2. mars 2023:** Petrine Iversen deltok i panelsamtale om økonomisk vold og økonomisk selvstendighet på Regjeringens nasjonale likestillingskonferanse. I panelet satt blant andre Khansa Ali fra MiRa-senteret og en representant fra Reform – Ressurssenter for menn.
- **7. mars 2023:** Helene Fevolden Kuraas, Silje Maria Sørum og Nora Bergstrøm holdt et innlegg om JURK og våre viktigste rettspolitiske saker på Advokatfirmaet Hjort sitt frokostseminar i anledning kvinnedagen.
- **8. mars 2023:** Petrine Iversen holdt en presentasjon med tittelen «Hvordan står det til rettslig med kjønnslikestillingen?» på Unios årlige 8. mars-konferanse. Det var også presentasjoner fra blant andre CORE Senter for likestilling og Jordmorforbundet.
- **8. mars 2023:** Petrine Iversen holdt et innlegg på 8. mars-markeringen ved det juridiske fakultet, UiO, der boken «Kjønn og rett: Kvinne-, kjønns- og likestillingsperspektiver i jusstudiet» ble presentert. Tidligere daglig leder i JURK, Bjørk Jonassen Gudmundsdottir bidro som medredaktør til boken og skrev også et kapittel om JURK i boken. Den kan leses [her](#).
- **7. mars 2023:** Maria-Elena Secară og Kristin Eielsen Braadand holdt innlegg på MiRA-senterets frokostseminar. Innlegget hadde temaet: «Hvordan påvirker dyrtiden rettsikkerheten til minoritetskvinner?».
- **9. mars 2023** arrangerte fri rettshjelpgruppa en panelsamtale om fri rettshjelp i et likestillings- og diskrimineringsperspektiv på Jusshuset. De som deltok var advokat

og tidligere leder for kontoret for fri rettshjelp Bente Roli, advokat Tonje Lilaas Larsen, juridisk fagdirektør fra LDO Margrethe Søbstad og saksbehandler i JURK, Ella Ørn Halvorsen. Ordstyrer var Silje Maria Sørum, saksbehandler i JURK.

- **9. mai 2023:** Daglig leder Petrine Iversen holdt en innføring i voldserstatningsrett og ny voldserstatningslov for Thereses hus, som er et krisesenter for kvinner i aktiv rus.
- **24. mai 2023:** Helene Fevolden Kuraas deltok som paneldeltaker i en panelsamtale om kvinners soningsforhold på Kriminologikonferansen.
- **13. juni 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen holdt et innlegg om det praktiske rundt skyggerapportering til FNs kvinnekomité (CEDAW), og om sivilsamfunns skyggerapport og deltakelse til høringen av Norge i Genève i 2023 på forskerkaffen som Forskergruppen Velferd, rettigheter og diskriminering (VERDI) og Avdeling for kvinnerett, barnerett og likestillings- og diskrimineringsrett (KVIBALD) arrangerer på UiO.
- **16. august 2023** var JURK med å arrangere en debatt på Arendalsuka om regjeringens første deloppfølging av Rettshjelpsutvalget NOU fra 2020, *Prop. 124 L (2022–2023) Endringer i rettshjelploven (ny modell for økonomisk behovsprøving)*. I panelet satt leder av kontoret for fri rettshjelp Georg Schjerven Hansen, generalsekretær i Advokatforeningen Merete Smith, Andreas Sjalg Unneland (SV) og Ingvild Wetrhus Thorsvik (V).
- **17. august 2023:** Daglig leder satt i et panel i Sivilrettsforvaltningens arrangement om førstelinjetjeneste for rettshjelp under Arendalsuka. I panelet satt også advokat Tonje Lilaas Larsen fra Advokatfelleskapet Mette Y. Larsen & Co, generalsekretær i Advokatforeningen Merete Smith, direktør i Forbrukerrådet Tone Molvær Berset og Frode Ettesvoll fra Rettssenteret.
- **4. september 2023:** Zara Hussain holdt innlegg om retten til sosial meningsfull kontakt på arrangement om høring om problemene med isolasjon og tvangsmidler arrangert av Jussbuss, KROM og isolasjonsnettverket ved UiO.
- **12. september 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen arrangerte digitalt møte med Stiftelsen mangfold i arbeidslivet (MIA) hvor vi fortalte om JURK, JURKs arbeid og om jussambassadørprosjektet til polske kvinner.
- **4. oktober 2023** arrangerte rettspolitisk gruppe og fri rettshjelpgruppa en panelsamtale om fri rettshjelp på Frokostkjelleren i Oslo. Panelet besto av Ingvild

Wettrhus Thorsvik (V), Andreas Sjalg Unneland (SV), leder av kontoret for fri rettshjelp i Oslo, Georg Schjerven Hansen og visepresidenten i Norges Juristforbund Benedicte Gram Knutsen. Ordstyrer var Helena Aanstad, tidligere JURK-er og nåværende styremedlem i Rettspolitisk forening (RPF).

- **12. oktober 2023** holdt Ingeborg Kløve og Agathe Brautaset Waage foredrag om graviddiskriminering for studentene som tar valgfaget Likestillings- og diskrimineringsrett ved Universitetet i Oslo.
- **24. oktober 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen holdt innlegg på NIMs arrangement i anledning FN-dagen 24. oktober 2023. NIMs lanserte et nytt verktøy, som vi ble invitert til å snakke om. Vi pekte på hvordan verktøyet kan bidra til å forenkle arbeidet med å finne støtte i FNs arbeid for JURK og sivilsamfunnets kampsaker. Dette vil kunne bidra til mer gjennomslagskraft for sivilsamfunns krav. Og at trackeren synliggjør og tilgjengeliggjør resultatet av det viktige frivillige arbeidet sivilsamfunn legger ned med skyggerapportering til FN-organer.
- **16. november:** Ingeborg Kløve holdt en rettspolitisk kjepphest om at Nav-praksis fratrar kvinner retten til trygdeytelser på Fellesseminaret mellom rettshjelpstiltakene Jussbuss, Jussformidlingen i Bergen, Jusshjelpa i Nord-Norge og JURK.
- **24. november 2023:** Sareedo Adam Roble Ali representerte JURK i en panelsamtale på Hersleb Videregående Skole i anledning FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner.

Oppsøkende arbeid og rettighetsinformasjon:

JURK hadde høy oppsøkende virksomhet gjennom hele 2023. Se mer om JURKs rettighetsinformasjonsarbeid og oppsøkende virksomhet i [kapittel 6](#).

3.3 Hjemmeside og sosiale medier

JURKs nettside er www.jurk.no. Sidens innhold er tilpasset for å nå ut til mer utsatte grupper og innholdet er lagt opp for å at det skal være enkelt for potensielle klienter å navigere seg rundt på siden.

Hjemmesiden skal først og fremst formidle *hva* vi kan bistå med, *når* klientene kan kontakte oss, og *hvordan* de kontakter oss. Dette kommer tydelig frem på nettsiden. Muligheten for å sende inn saken elektronisk på våre nettsider er populær, og ordningen fungerer godt. Vi har fortsatt å se en økning i antall saker som kommer inn

via nettsiden. Dette tyder på at mange syns det er lett å finne fram til skjemaet hvor man kan registrere sin sak.

De siste årene har vi fått oversatt JURKs nettside til flere ulike språk. Vi har fortsatt et ønske om å få oversatt siden til enda flere språk.

JURK er aktive i sosiale medier, spesielt Facebook og Instagram. Vi opplever dette som spesielt effektivt når vi vil spre et budskap til aktuelle grupper raskt. Det kan være alt fra at vi har problemer på sentralbordet vårt, til å gi generell rettighetsinformasjon, skape blest rundt kampanjer eller reklamere for kommende arrangementer og nylig publiserte artikler.

3.4 Stands, arrangement og markeringer

- **Markering av valentinsdagen**

JURK har tradisjon for å bruke tiden rundt valentinsdagen til å arrangere «Kjærlighetsuka», hvor vi jobber for å spre rettighetsinformasjon rundt samboeres rettigheter. Dette gjorde vi også i 2023.

- **Markering av 8. mars – den internasjonale kvinnedagen**

Vi markerte 8. mars 2023 med å gå i 8. mars-toget under JURKs parole, som var en del av hovedtoget: «Sykere av soning – bedre helsetilbud til kvinnelige innsatte nå!». Vi hadde også en markering på kontoret i forkant. I tillegg hadde vi en vellykket kampanje på sosiale medier som nådde ut til mange. Daglig leder representerte JURK i mange sammenhenger utad i hele 8. mars-uka, blant annet på UNIOs frokostarrangement og på boklansering på det juridiske fakultet.

- **Markering av 25. november – FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner**

Formålet med denne dagen er å rette oppmerksomhet mot vold mot kvinner som et globalt problem. I anledning dagen arrangerer Rød knapp-alliansen årlig en konferanse med et aktuelt tema for dagen. Rød knapp-prosjektet i JURK bidro også denne gangen til planlegging og gjennomføring sammen med resten av alliansen.

I tillegg hadde vi en kampanje på sosiale medier, hvor vi pekte på hvordan vold er et tema i svært mange av sakene vi behandler, og hvordan det påvirker rettsområder mange ikke assosierer med vold. Vi fikk løftet frem noen kampsaker på voldsfeltet:

Bedre vern for de som utsettes for økonomisk vold, behov for endring av voldserstatningsloven og behov for å fjerne botids- og inntektskrav for permanent opphold.

- **Profilering mot studenter**

JURK profilerer seg mot studenter – både for å få jusstudenter til å søke jobb hos oss, for å få studenter med problemer til å henvende seg til oss for hjelp og for å være deltakende aktører i studentmiljøet.

Vi anser oss dessuten selv som en viktig motvekt til det trykket den kommersielle delen av advokatbransjen har mot jusstudentene. Ved å være en synlig aktør i studentmiljøet bidrar vi til å vise frem andre jobbmuligheter og karriereveier, øke bevisstheten omkring rettspolitiske og kvinnepolitiske problemstillinger og synliggjøre hvordan jurister kan bidra til å bedre rettssikkerheten til utsatte grupper.

Ikke minst leverer vi ett viktig undervisningstilbud til de studentene som arbeider hos oss. De får et helt unikt år, og blir godt forberedt på et arbeidsliv innen forskning, rettshjelp, politikk eller annet juridisk arbeid.

Vi profilerer oss mot studenter som trenger hjelp fra oss. Vi har jevnlig stand ved ulike utdanningsinstitusjoner i Oslo og omegn. Vi etterstreber også å være synlig i medier rettet mot studenter, for eksempel studentaviser og podkaster rettet mot studenter.

For å vise frem jobbmulighetene hos oss er vi alltid til stede på arbeidslivsdagene i Oslo og Bergen. Vi holder også bedriftspresentasjoner for de nye studiestartstudenter ved juridisk fakultet i Oslo, og har i tillegg flere stands ved Det juridiske fakultet i Oslo i forbindelse med rekruttering.

Saksbehandlerne i JURK har også i 2023 markedsført muligheten for å søke jobb hos JURK i en rekke forelesninger ved juridisk fakultet på UiO i april og september 2023 før søknadsfristen. MOR-gruppa har også laget sosiale medier-kampanjer i denne forbindelse og representert JURK på Arbeidslivsdagene (ALD). Nytt av året er også at JURK deltar i professor Anders Løvlie sin forelesning om rettshjelp under studiestartuka ved Universitetet i Oslo, sammen med daglig leder i Jussbuss, Eskil Vik Urdal.

4.SAKSBEHANDLING

4.1 Oversikt

Vi definerer en sak som én juridisk behandlet problemstilling.

Vår saksbehandling er som hovedregel skriftlig. Når klienten mottar skriftlig svar, kan hun lese det flere ganger over lengre tid, og hun slipper å nedtegne informasjon eller forsøke å huske den informasjonen som blir gitt. Det er også en fordel.

Når vi bistår klienter i forhandlingsmøter, forliksråd, Husleietvistutvalget, møter med motpart og liknende, opererer vi naturligvis muntlig. I tillegg gir vi ofte henvisninger og annen praktisk informasjon muntlig. Der vi vurderer det som hensiktsmessig kan vi gi juridisk veiledning muntlig, men i så fall er innholdet alltid skriftliggjort og kvalitetssikret på forhånd.

Den juridiske rådgivningen vi gir er alltid godkjent av hele saksbehandlingsgruppen etter en grundig gjennomgang av sakens faktiske og rettslige sider. På den måten sikrer vi kvaliteten ved rettshjelpen vi gir.

Utgangspunktet er at vi gir hjelp til selvhjelp. Vi legger stor vekt på å tilpasse rettshjelpen ut fra den enkelte klient. Ressurssterke klienter kan for eksempel ha god nytte av å få utdelt standardisert rettighetsinformasjon, eksempelvis en brosjyre eller et standardskriv. Mer ressursvake klienter kan behøve et brev skrevet på lett norsk med konkret informasjon om hennes sak. Vi forsøker alltid å gi informasjon til våre klienter på et *lett og forståelig språk* og sørger for at informasjonen er mest mulig tilpasset den enkelte klient.

4.2 Antall henvendelser som ble henvist direkte fra sentralbordet

I 2023 mottok vi over 612 henvendelser som ble henvist direkte fra sentralbordet. Dette kan være henvendelser innenfor rettsområder vi ikke behandler, at klienten trenger å få saken sin juridisk behandlet raskere enn vår saksbehandlingstid, at vi ikke har mottak den dagen klienten ringer inn eller at det er klart at henvendelsen til klienten er av praktisk art og ikke juridisk. Noen ganger må vi også henvise klienter grunnet manglende kapasitet. Vi henviser alltid til en annen organisasjon eller offentlig etat som vi mener at kan hjelpe klienten. Fordi slike henvendelser ikke blir gjenstand for nærmere vurdering, utredning og eventuell realitetsbehandling hos en saksbehandler, kategoriserer vi dem ikke som en «sak».

4.3 Antall behandlede saker

I 2023 behandlet vi 5 651 unike saker. Dette er en oppgang fra 2020, 2021 og 2022. Vi er godt fornøyde med antall behandlede saker i 2023.

Nedenfor finnes en oversikt over antall saker vi behandlet på ulike saksområder i 2023. Det er saker om ekteskap og spørsmål om barn og foreldre som vi har behandlet klart flest av. Deretter følger saker innenfor arbeidsrett, husleierett, samboerforhold og utlendingsrett. I kategorien som heter «vold og mishandling», er det kun registrert saker hvor klientens hovedspørsmål er relatert til vold og overgrep, for eksempel om anmeldelse. Dersom spørsmålet omhandler gjeld, skilsmisse eller oppholdstillatelse, registreres sakene under disse kategoriene selv om vold er en del av sakens faktum.

4.4 Særlig om kvinnelige innsatte og deres rettshjelpsbehov

Siden 70-tallet har JURK gitt rettshjelp til kvinner i soning, både ved å ha saksmottak, ved å holde foredrag i fengsel og ved å jobbe rettspolitisk for å bedre soningsforholdene deres.

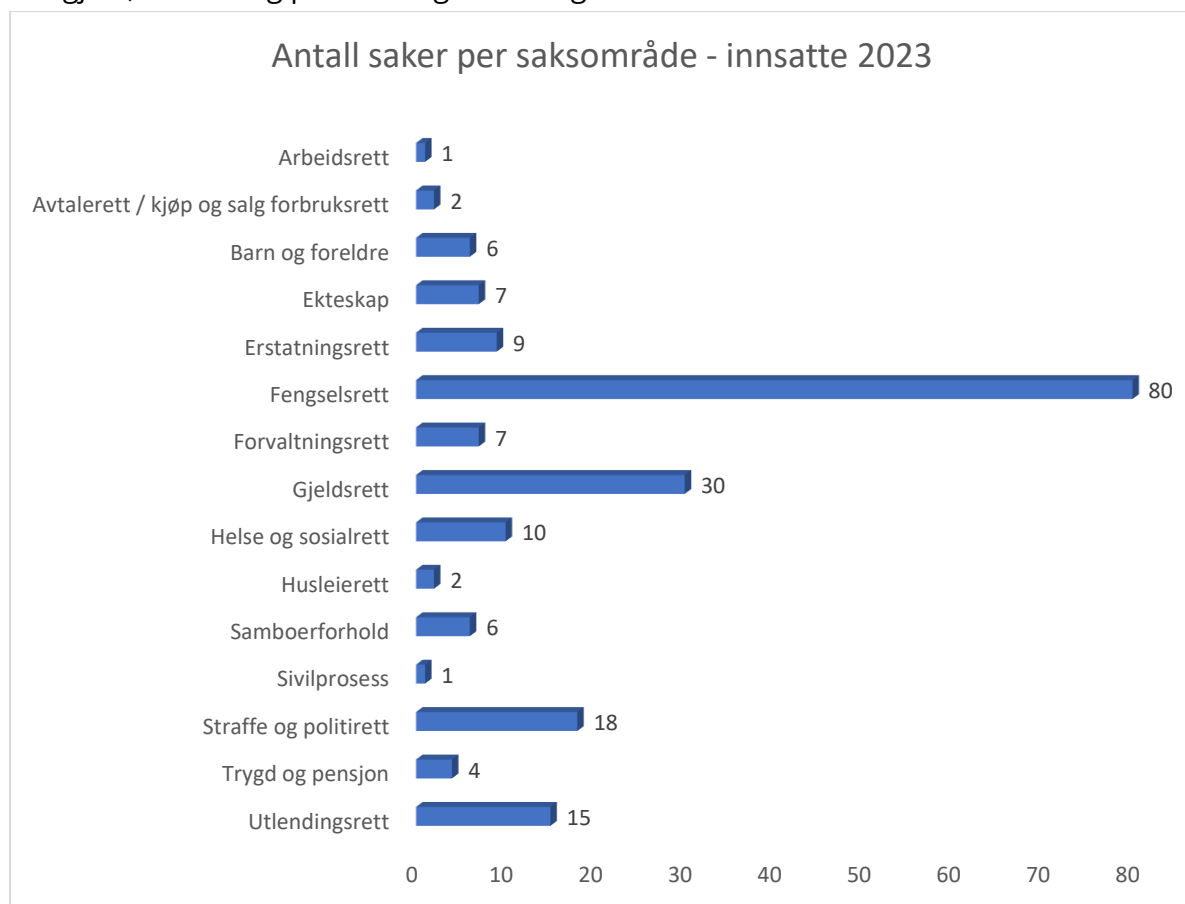
I 2023 har vi behandlet 198 saker fra 66 innsatte, og dette er en oppgang fra tidligere år.

For 2023 hadde vi et mål om å øke vår tilstedeværelse i kvinnefengslene, og ha oftere saksmottak – også på sommertid. Det målet nådde vi. Vi var på totalt 30 fengselsbesøk i året som gikk fordelt på Bredtveit kvinnefengsel, Agder fengsel avdeling Evje, Ravneberget fengsel og Skien fengsel som ble opprettet som kvinnefengsel sommeren 2023.

Vår opplevelse er at de kvinnelige innsatte fremdeles har hatt et stort behov for rettshjelp og rettighetsinformasjon. Dette vises også av det faktum at JURK i 2023 hadde 66 klienter under soning, mens det totalt var langt i underkant av 200 kvinnelige innsatte i norske fengsler.

Selv om samarbeidet med fengslene fungerer godt, har vi for eksempel opplevd at de innsatte ikke har blitt tilstrekkelig informert på forhånd om at vi kommer og hva vi kan tilby, med den følge at få innsatte møter opp. Vi er også bekymret for om vi evner å nå ut til de aller sykeste innenfor murene.

Statistikken viser at de kvinnelige innsattes behov for rettshjelp er noe annerledes enn det behovet JURKs øvrige klienter har. Ikke overraskende er spørsmål om fengselsrett det saksområdene flest innsatte har spørsmål om. Det er også flere som har spørsmål om gjeld, straffe- og politirett og utlendingsrett.

4.5 Partsrepresentasjon

Vi hjelper våre klienter med partsrepresentasjon både i saker hvor motpart er privatperson og når motpart er en offentlig instans. Skriftlig partsrepresentasjon kan for eksempel innebære at vi korresponderer skriftlig med motparts advokat på vegne av vår klient eller at vi klager på offentlige vedtak. Muntlig partsrepresentasjon kan innebære at vi representerer vår klient i forhandlingsmøter med arbeidsgiver, eller at vi bistår i forliksrådet.

JURK har i løpet av 2023 skrevet 430 brev eller påkrav til motpart og 65 klager og tilsvaer til instanser som blant annet Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE), Nav, Statsforvalteren, Husleietvistutvalget, Trygderetten, forliksrådet, politiet, banker og inkassoselskaper og fengsler.

Vi ser en liten nedgang i antall klager og tilsvaer sammenlignet med 2022. Samtidig ser vi en sterk økning i antall brev og påkrav sendt til motpart i 2023. I året som gikk sendte vi over 230 flere brev eller påkrav til motpart enn vi gjorde i året som gikk. Vi tror noe av økningen kan forklares med den utstrakte bistanden vi gir til klienter utsatt for omfattende ID-tyveri og som står i stor gjeld til flere ulike kreditorer. I slike saker sender vi nå flere innsynsbegjæringer, bestridelser, purringer og ytterligere bemerkninger til banker og inkassoselskaper enn vi har gjort tidligere år. I tillegg har vi i 2023 sendt flere brev til fengslene på vegne av våre klienter, og det ser ut til at vi også har økt bruken av brev til motpart og påkrav i noen andre sakstyper. I tillegg har vi hatt 20 tilfeller av muntlig representasjon i saker, herunder representasjon i forliksrådet. Dette er omtrent på samme nivå som i 2022.

Med tanke på at det totale sakstrykket har vært større i 2023 enn i 2022 og at vi har hatt mellom 22 og 23 saksbehandlere gjennom året, er vi godt fornøyde med mengden partsrepresentasjon. Partsrepresentasjon ressurskrevende arbeid og det gjort det nødvendig å prioritere strengt. Vi har likevel strukket oss langt i å prioritere partsrepresentasjon for klienter med stort behov for denne type bistand med de forutsetningene vi har hatt.

4.6 Saksbehandlingsområder og tendenser vi så i 2023

Arbeidsrett

I 2023 har vi hatt en økning i saker om arbeidsrett. Det har vært mange ulike spørsmål og problemstillinger i henvendelsene vi har fått. Det som har gått igjen aller mest er spørsmål om oppsigelse, arbeidskontrakt og lønn.

Vi har hatt aller flest saker om oppsigelse. Her har spørsmålet som regel handlet om oppsigelsen er saklig eller ikke. I mange av disse sakene har begrunnelsen for oppsigelsen vært nedbemanning. I noen av sakene har det vært en ryddig nedbemanningsprosess der klienten lurer på hva som er mulighetene hennes og ønsker informasjon. I andre saker har det være snakk om mulige ulovlige oppsigelser der arbeidsgiver har brukt nedbemanning som begrunnelse, selv om det i realiteten ikke har vært tale om en nedbemanning.

Vi har hatt mange saker som handler om lønn og lønnstyveri. Lønnstyveri er fremdeles et utbredt problem på mange arbeidsplasser og at det er et stort udekket rettshjelpsbehov på dette området. Typisk for disse sakene er at arbeidsgiver ikke betaler lønnen som arbeidstaker har rett på, eller at arbeidsgiver trekker arbeidstaker i lønn da arbeidstaker har fått utbetalt for mye lønn. I disse sakene har vi som regel først sendt klienten en påkravsmal slik at hun først kan forsøke å kreve pengene selv. Dersom det ikke har løst seg, har vi i noen saker skrevet påkrav til arbeidsgiver. Vi har også vært i forlikrådet.

I år har vi også hatt en del saker der klienter ikke har fått de vaktene de har krav på etter arbeidskontrakten. Dette har både vært at de har fått færre vakter enn de har rett på eller at vaktene har blitt kortere. Dette har ofte vært begrunnet i bedriftens økonomi. Det har også vært saker der klienter har hatt spørsmål om de har rett på en høyere stillingsprosent enn den som er i kontrakten.

Dårlig psykososialt arbeidsmiljø har vært et tema som har gått igjen i mange saker også i 2023, samt manglende og dårlig tilrettelegging fra arbeidsgiver. I denne typen saker ønsker klienten ofte informasjon om sine rettigheter, slik at de selv kan ta dette videre med arbeidsgiver. Vi har derfor skrevet flere informasjonsbrev om disse temaene. Det har også vært flere som har hatt spørsmål om arbeidsgivers styringsrett.

Diskrimineringsrett og seksuell trakassering

Vi har hatt en liten økning i saker om diskriminering i 2023 sammenlignet med 2022. Vi har hatt flest saker om trakassering, seksuell trakassering og graviddiskriminering.

Sakene om graviddiskriminering handler ofte om lønn eller oppsigelse. De fleste av de som tar kontakt med oss ønsker informasjon om sine rettigheter. Det er få som ønsker å gå videre med saken, men for dem som ønsker å ta saken videre har vi ved flere anledninger i år representert klienten utad ved å sende brev til og forhandle med motpart.

Vi har hatt flest saker om seksuell trakassering, og sakene har kommet inn jevnt gjennom hele året. De aller fleste sakene gjelder seksuell trakassering på arbeidsplassen, og den seksuelle trakasseringen er som oftest utøvd av en sjef eller person med lederansvar. Det typiske er at klienten allerede har sagt opp stillingen sin når hun tar kontakt med oss. En del klienter ønsker bare informasjon om rettighetene sine, noen henviser vi videre til det strafferettslige sporet, og noen ønsker å ta saken videre enten i forhandling med arbeidsgiver eller som klagesak for Diskrimineringsnemnda. I seksuell trakasseringssakene har vi både skrevet brev til klienten, brev til motpart og klaget inn saker til Diskrimineringsnemnda. JURK har også i 2023 fått medhold fra Diskrimineringsnemnda i flere av sakene.

Vi opplever at det som hovedregel er et tydelig skjevt maktforhold blant partene i sakene som ender opp i Diskrimineringsnemnda. Det er ofte tale om et arbeidsforhold, der motpart er mer ressurssterk enn klienten vår og der motpart som regel stiller med advokat. Vi erfarer også at klageprosessen tar lang tid og er omstendelig. Motpart har ofte et problem med å overholde frister og får utsatt frist gjentatte ganger – noe som strekker ut den allerede lange klageprosessen enda mer. Vi erfarer at mange av klientene våre opplever klageprosessen for nemnda som svært belastende.

Trygderett

Vi har hatt en nedgang i trygdesaker i år sammenlignet med i fjor.

I trygderettssakene våre hjelper vi klienter med å skrive klager på avslag. Vi opplever imidlertid at mange tar kontakt med mer generelle spørsmål. Det kan ofte være at de trenger veiledning om hva slags ytelser de kan ha rett på eller at de ikke forstår vedtakene de har fått fra Nav. Dette gjelder både klienter som har norsk som morsmål og klienter som har et annet morsmål enn norsk. I disse sakene henviser vi som hovedregel til Navs lovpålagte veiledningsplikt. Typisk for mange av våre klienter er at de mangler tillit til Nav, og de opplever at de ikke får god informasjon og veiledning derfra. Det kan av denne grunn være utfordrende å henvise disse klientene til Navs veiledningsplikt. Vi henviser også flere klienter til «Hjelp med Nav».

Det er stor variasjon i hva slags type ytelser og spørsmål som er grunnlaget for klagesakene vi får inn. Ofte er det helt nye områder for oss. Imidlertid er det noen sakstyper som går igjen. Vi har hatt flest saker som handler om uføretrygd, arbeidsavklaringspenger og sykepenger.

I sakene vi får inn kommer vi også bort flere typiske «kvinnesykdommer», som for eksempel fibromyalgi og ulike utmattelsessyndrom.

På starten av året fikk vi flere saker som handlet om regler for tilbakebetaling av ytelser til Nav og hvor mye man kan jobbe ved siden av å være eksempelvis uføretrygdet. Dette kom samtidig som det var et økt søkelys på dette i media.

Det har vært en økning i sosialrettsaker, og vi har merket at dyrtiden har påvirket økonomien til denne klientgruppen. I denne typen saker har vi hatt klienter som har fortalt oss at Nav ikke har betalt klientens regninger, selv om de har sagt at de skal gjøre det. Dette har ført til at klientene våre har fått for eksempel en stor gjeld, at strømmen har blitt stengt eller at de har blitt kastet ut av boligen.

Vi har og fått inn noen saker som handler om trygd under og etter fengselsopphold.

Familierett

Vi har fått en oppgang i antall henvendelser om ekteskap sammenlignet med fjoråret. Mange av disse sakene er fremdeles knyttet til skifteoppgjør. Vi opplever at mange synes reglene knyttet til dette er utfordrende. For de fleste er begrepene som «felleseie», «særeie», «skjevdeling», «naturalfordeling» og «skjæringstidspunkt» komplekse og vanskelige å få oversikt over.

Mange av sakene vi håndterer omhandler den økonomiske fordelingen av felles bolig, men vi mottar også jevnlig henvendelser angående fordeling av felles innbo, bil og lignende.

Vi får også hyppige saker om skjevdeling, og ser en økning av slike fra 2022. Mange av våre klienter finner dette temaet som konseptuelt vanskelig å forstå og var ikke klar over den rettslige betydningen av dette i løpet av ekteskapet. Vi merker at mange klienter har fulgt et «tradisjonelt» kjønnsrollemønster der partneren eier boligen alene, betaler ned på lån og har kontroll over parets økonomi, mens våre klienter ofte har tatt seg av barna og dekket daglige utgifter. Hvis for eksempel boligen ble kjøpt før ekteskapet, kan nettoverdien og verdistigningen skjevdeles. Dette er et tema vi får mange saker om.

Skjevdelingskrav er ofte knyttet til opparbeidelse av eierandel i felles bolig. Mange av våre klienter har vært samboere før de inngikk ekteskap. I samboerperioden opplever vi at mange av klientene våre ikke kjøper seg inn i partnerens bolig, men bidrar til oppussing, nedbetaling av gjeld og har hovedansvar for felles barn. I skifteoppjøret blir det derfor ofte et spørsmål om klientene har opparbeidet seg en eierandel i felles bolig før ekteskapet, eller om den tidligere ektefellen kan kreve skjevdeling av denne. Problemstillingene knyttet til det økonomiske oppjøret er dermed sammensatte.

Mange klienter som ikke er kjent med ekteskapsloven, og har feilaktig antatt at de ikke har noen rettigheter i skifteoppgjøret. I noen saker har deres tidligere ektefelle har fortalt dem at de ikke kan kreve noe. Dette fører også til at noen klienter signerer skifteavtaler de ikke forstår eller senere mener er urimelige. I slike tilfeller der avtalefortolkning og vurdering av urimelighet er nødvendig, henviser vi ofte til andre tiltak eller advokater.

Saker om gjeldsfradrag, gjeldsansvar både internt og eksternt har holdt seg på et stabilt nivå dette året sammenlignet med i fjor.

Vi opplever også at mange har spørsmål om den praktiske prosessen ved separasjon og skilsmisse. Mange er ikke klar over at det er mulig å gjennomføre et offentlig skifte. Samtidig er det en del klienter som er redde for å bli utnyttet i skifteoppgjøret fordi de mangler oversikt over parets økonomi. Derfor gir vi informasjon til klientene våre om hva et offentlig skifte innebærer og hvordan det gjennomføres. Fordi offentlig skifte kan være dyrt, erfarer JURK at mange vegrer seg for å ta saken sin for en domstol.

Vi har også sett en økning i saker som omhandler lovvalg. Ofte har klientene giftet seg i andre land og deretter flyttet til Norge, enten umiddelbart etter bryllupet eller etter en lengre periode. JURK kan kun besvare spørsmål som gjelder det norske lovverket, så det er viktig å avklare hvilke lovregler som mest sannsynlig vil gjelde.

Vi har også merket en økning i saker som involverer økonomisk innsynsrett i forbindelse med oppgjøret. I tillegg ønsker mange fortsatt informasjon om naturalfordeling, husleie og ektefellebidrag i deres saker.

Generelt sett opplever vi at mange av våre klienter tjener litt for mye til å kvalifisere for fri rettshjelp, samtidig som de ikke har råd til å betale for advokathjelp i saker som omhandler skifteoppgjør.

Samboerforhold

JURK har generelt stor pågang i samboersaker, og vi har sett en økning siden i fjor. De fleste sakene omhandler spørsmål om hvordan reglene er for det økonomiske oppgjøret ved endt samboerskap. Dette inkluderer spørsmål om eierforhold, opprettelse av sameie, tvangssalg, krav om vederlag og ansvar for gjeld. Vi har også klienter som ønsker informasjon om hva som bør inkluderes i en samboeravtale, eller hvordan deres eksisterende samboeravtale skal tolkes.

Den største delen av sakene vi får innen dette området er knyttet til samboernes felles bolig. Vi har hatt flere klienter som ønsker informasjon om hvordan man bygger opp en

eierandel i en felles bolig, både gjennom direkte og indirekte bidrag. Videre gir vi også informasjon om retten til å kreve oppløsning av sameie gjennom tvangssalg og prosessen rundt dette. I tillegg får vi mange spørsmål fra klienter angående retten til bruk og overtakelse av felles bolig, samt retten til å kreve husleie når den andre parten bor i boligen etter bruddet før oppgjøret er gjennomført.

I mange av sakene vi håndterer angående økonomisk oppgjør, ser vi at kvinnene er i en ugunstig situasjon. Vi opplever at mange samboerpar har en fordeling av roller der kvinnen betaler for daglige utgifter og bruker mye tid på barna, mens mannen har muligheten til å jobbe mer og bruker lønnen sin til å nedbetale boliglånet. Flere av våre klienter har begrenset kunnskap om at samboerforhold reguleres annerledes enn ekteskap, og at formuen ikke deles likt mellom samboere. Mange kvinner har spørsmål angående kompensasjon for hjemmearbeid, og flere har hatt forventninger om at slikt arbeid blir bedre kompensert enn det som er realiteten i mange tilfeller.

Selv om flertallet av sakene vi behandler gjelder økonomisk oppgjør, får vi også jevnlig spørsmål om samboeravtaler. Flere klienter ønsker hjelp til å tolke en allerede inngått avtale eller trenger veiledning om hva som bør inkluderes i en samboeravtale. I slike tilfeller henviser vi vanligvis til JURKs samboerkontrakt på våre nettsider, sammen med veiledning for utfylling. Ikke alle har en skriftlig avtale, men flere har inngått muntlige avtaler som ikke blir overholdt når samboerne går fra hverandre. Dette kan føre til vanskelige bevisutfordringer om hva som egentlig ble avtalt mellom partene. Vår familiegruppe driver mye opplysningsarbeid når det gjelder økonomisk oppgjør, og vi anbefaler klientene våre å regulere dette i en skriftlig kontrakt.

En annen tendens vi har observert i år, lignende som i 2022, er en del saker der samboere eier eiendeler sammen, men kun den ene parten får tilgang til disse etter et brudd. Partneren nekter å la den andre hente personlige eiendeler og arvede gjenstander etter bruddet. Dette gjelder også tilfeller der paret deler omsorg for felles barn, og barnefaren nekter å la barna ta med seg nødvendige klær og utstyr når de skal til mor, selv om det var mor som kjøpte disse tingene til barna. Vi ser at dette er en måte for tidligere partnere å gjøre livet vanskelig for klienten, spesielt i tilfeller der forholdet tidligere har vært preget av vold. I slike saker pleier vi å sende brosjyren «Inndrivelse av pengekrav» og henviser til Namsfogden.

Barn

JURK spesialiserer seg hovedsakelig på privat barnerett. De fleste sakene vi mottar omhandler tvister knyttet til avtaler om samvær, foreldreansvar og fast bosted. Enten er foreldrene ikke i stand til å bli enige, eller den ene parten bryter samværsavtalen. I slike tilfeller gir vi generell informasjon fra brosjyrer og standardbrev, og henviser klientene til

familievernkontor, tingretten, barnevernet eller politiet når det er relevant.

En del av klientene våre ønsker å reise med barna, men møter problemer når barnefaren nekter å samtykke til å gi barna pass. I andre tilfeller har barnefaren forsvunnet, slik at mor ikke har mulighet til å skaffe samtykke. Det er kostbart å måtte betale for nødpass hver gang man ønsker å reise, i tillegg til at det er psykisk belastende å være i konstant konflikt med barnefaren. Mange klienter ønsker derfor å få aleneansvar for barnet, men hvis barnefaren er uenig, må klienten gjennomgå en lang og kostbar rettsprosess. Dette gjelder ofte klienter som har opplevd vold, og slike konflikter gjør at klientene må forholde seg til voldsutøveren lenge etter at de har kommet seg ut av forholdet.

Når det gjelder foreldreansvar får vi fortsatt henvendelser fra gravide mødre eller mødre som nettopp har født og som ikke har et forhold til barnefaren eller er i konflikt med ham. Disse har spørsmål om hvordan de kan sikre seg hovedomsorgen for barna og unngå å ha noe med faren å gjøre.

Vi har også mange saker der klientene forteller at barnefaren ønsker å få mer samvær gjennom skriftlige avtaler for egen vinning. Dette kan inkludere å betale mindre barnebidrag, få halvparten av barnetrygden og få oppholdstillatelse i Norge. Ofte ønsker ikke fedrene å samarbeide, noe som tvinger klienten til å møte opp i retten eller ta saken til retten for å unngå kontinuerlig konflikt med barnefaren.

Når det gjelder samvær ser vi at foreldrene ofte er uenige, men vi ser også i stor grad at foreldre har samværsavtaler som ikke blir fulgt. For eksempel kan det hende at faren ikke henter barna til avtalt tid, eller han forsvinner i perioder uten å gi beskjed. Dette gjør det vanskelig og uforutsigbart for klientene. Siden forholdene ofte er preget av konflikt, kan det være vanskelig å komme til enighet, og mange ønsker å bringe saken inn for domstolen. Vi henviser mange klienter til det offentlige tilbudet om fri retts hjelp, men vi opplever også at mange faller utenfor systemet og samtidig ikke har råd til advokat.

Vi ser stadig en økning i saker som omhandler barnebidrag, beregning av dette, barnetrygd og tilbakebetalingskrav for trygd og barnebidrag. Vi henviser ofte til Navs veiledningsplikt i slike spørsmål, men i økende grad ønsker klientene hjelp til å klage på vedtak.

Vi har også hatt saker om medmorskap og sæddonasjon, samt rettigheter knyttet til dette. Vanligvis dreier spørsmålene seg om rettigheter knyttet til private avtaler om sæddonasjon.

Vold i familiesaker

Mange av klientene som tar kontakt med familiegruppen angående ekteskap, samboeres rettigheter og barnerett har opplevd eller er fortsatt utsatt for vold. Selv om rettsspørsmålet til klienten ikke handler om volden, så kommer dette likevel frem i klientsamtalen. Vi henviser derfor klienter jevnlig til krisesentre, både for veiledning og for å få botilbud.

I saksbehandlingen ser vi at mange klienter lever i ekteskap eller samboerforhold og tar kontakt med oss for å komme seg ut av voldelige relasjoner. De søker hjelp for å få oversikt over viktige regler knyttet til separasjon, skilsmisse eller avslutning av samboerskap, samt det økonomiske oppgjøret etterpå.

Vi har også flere klienter som tar kontakt etter å ha forlatt voldelige forhold. I disse sakene opplever vi at mange voldsutøvere misbruker systemet klientene må forholde seg til som et verktøy for å fortsette volden, både mot våre klienter og barna. Vi ser en tendens der retten til samvær og foreldreansvar, muligheten til å ta saker til retten, registrering av adresse i folkeregisteret og fastsettelse av bidrag hos Nav blir brukt som et middel for maktmisbruk.

Vi har også observert at voldelige partnere bruker samværsretten som et middel for å fortsette volden mot noen av våre klienter. Vi ser ofte at ekspartneren enten regelmessig saboterer samværet for å begrense klientens frihet, eller bruker samværsordningen som en måte å opprettholde kontakten med våre voldsutsatte klienter. Vi ser også at flere klienter er redde for at barna blir utsatt for vold under samvær med faren. De står i en vanskelig situasjon der de ikke kan hindre samvær, da det kan anses som sabotasje, noe som kan få deres omsorgsevne betvilt. Samtidig kan det samme skje hvis de med vitende sender barna til en voldelig far og dermed forsømmer sin plikt til å beskytte barna. Våre klienter befinner seg i en fortvilet situasjon i disse sakene, og de får ikke tilstrekkelig veiledning verken fra barnevernet eller politiet.

Vi har også sett eksempler der voldsutøveren sender hyppige bekymringsmeldinger til barnevernet for å tvinge frem en sak, eller at de stevner våre klienter for retten gjentatte ganger over flere år for å oppnå økt samværsrett, fast bosted eller foreldreansvar. Våre klienter må ofte føre saken selv mot motpartens advokat, noe som medfører store belastninger.

Videre ser vi en økende tendens der ekspartneren til flere av våre klienter nekter å endre sin registrerte adresse i folkeregisteret når de flytter, kun for å skape økonomiske og praktiske vanskeligheter for vår klient og barna. I tillegg bruker tidligere voldsutøvere

ofte muligheten til å få barnebidraget fastsatt på nytt hos Nav for å opprettholde kontakten med voldsutsatte og skape vanskeligheter.

Andre saker om volds- og mishandling

I løpet av året har mange klienter henvendt seg til JURK med spørsmål om vold, anmeldelse og beskyttelsestiltak. Innenfor slike spørsmål har vi utarbeidet standardisert rettighetsinformasjon som vi gir ut til klientene. Vi henviser også ofte til politiet, støttesenter for kriminalitetsutsatte og krisesentrene. Her er vi opptatte av å presentere de ulike hjelpetilbudene som lavterskel, fordi vi opplever at en del av våre klienter kan oppleve at det er en høy terskel for å ta steget og kontakte de ulike tilbudene som finnes.

Med den nye voldserstatningsloven som trådte i kraft 1. januar 2023 ble tilgangen på gratis rettshjelp i søknadsprosessen kraftig innskrenket. Hjelp til voldserstatning er ikke lenger en del av bistandsadvokatens oppgave eller av rettshjelpsloven og fristene for å søke er betydelig strammet inn. Vi har i 2023 fått inn færre henvendelser om voldsoffererstatning enn vi forventet, men de henvendelsene vi har fått bærer preg av at volds- og overgrepsofsatte synes ordningen er lite tilgjengelig og at søknadsprosessen er krevende i en allerede vanskelig livssituasjon.

Det bekymrer oss at ikke flere henvender seg til JURK med spørsmål om voldserstatning, og vi vil vurdere å drive mer informasjonsarbeid om ordningen i årene fremover. I rapporten «Virkningene av voldsoffererstatning» fra 2019 utarbeidet av Oxford Research på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet kommer det frem at antall søknader om voldsoffererstatning er lavt i forhold til kriminalitetsstatistikken og antall anmeldte voldssaker. Rapporten peker på at ordningen er lite kjent i befolkningen. Vi gir ut en del brosjyrer om vold i familien i saker der vold er en del av sakens faktum. Vår erfaring er at mange av klientene våre finner denne informasjonen relevant og nyttig.

Arv

JURK har de siste årene sluttet å ta inn saker om arv. Vi mottar likevel jevnlig henvendelser til vårt sentralbord om arvesaker. Disse blir henvist direkte fra sentralbordet.

Husleierett

I løpet av våren 2023 har vi hatt en jevn mengde husleierettssaker, men mindre sammenlignet med høstsemesteret 2022. På høstsemesteret 2023 opplevde vi igjen en økning i antall husleierettssaker.

I mange av sakene har spørsmålene dreid seg om konkrete forhold og mangler i leieforholdet, slik at standardisert rettighetsinformasjon ikke har vært tilstrekkelig for å kunne besvare spørsmålene. Vi har derfor ofte skrevet informasjonsbrev til klientene, eller lest opp notater over telefon som er kvalitetssikret og godkjent av gruppa og møteleder. I tillegg har vi aktivt brukt artikler og informasjon på Husleietvistutvalget (HTU) sin nettside, ettersom det nå ligger mye nyttig og oppdatert informasjon her. I husleiesakene trenger mange av klientene informasjon på engelsk.

Mange av sakene har også i 2023 dreid seg om utbetaling av depositum, og ulovlige depositum. Her har vi i noen tilfeller kontaktet utleier direkte på klientens vegne. Vi har også representert to klienter i HTU i slike saker.

Vi har også hatt saker om andre pengekrav som oppstår i løpet av leieforholdet, for eksempel i forbindelse med solidaransvar mellom flere leietakere og avvising av utleiers krav på at klienten betaler strøm eller andre utgifter når dette er inkludert i husleien. Vi har også hatt saker der utleieren har pålagt leietakeren å betale for utgifter som er i strid med husleieloven, som for eksempel renovasjon. Vi har representert én klient i Husleietvistutvalget (HTU) i en slik sak.

Ellers i mange av sakene om mangler i leieforholdet skriver vi informasjonsbrev til klientene, og sammenligner mangelen med relevant praksis fra HTU. Mange av problemene i leieforholdet knytter seg til dårlig inn klima og mugg, problemer med vann og avløp, og ellers utleiers plikt til å opprettholde ro og orden. I tillegg er det i mange av sakene skader eller ødeleggelser på inventar. Klientene har i denne forbindelse ofte spørsmål om prisavslag, heving og tilbakeholdelse av leie.

I de fleste sakene angående mangler i leieforholdet informerer klienten om at boligen var dårlig eller mangelfullt vasket ut da hun flyttet inn i den. Ofte ønsker klienten å gjøre gjeldene mangelsbeføyelser på grunn av dette, selv om hun ikke har reklamert i tide. På starten av vårsemesteret, spesielt perioden januar til mars, merket vi en økning i henvendelser knyttet til utkastelse av boligen, og trusler om utkastelse.

På høstsemesteret har vi spesielt merket hvordan dyrtiden påvirker klientene våre. Vi har hatt flere saker der utleier øker husleien. Som en konsekvens av dette ønsker mange av klientene å komme seg ut av leieforholdet. Ofte har klientene inngått ugunstige leieavtaler som gjør det vanskelig å komme seg ut av leieforholdet. Mange av klientene ønsker å komme seg ut at husleiekontrakten før bindingstiden har utløpt. Videre har vi dette året hatt en del saker om bostøtte og kommunal bolig, der klienten er misfornøyd med avslag på bostøtte og der hun ønsker å få eller bytte kommunal bolig.

Ellers har vi hatt et par saker hvor utleier sier opp leietaker med den begrunnelse at hun eller han skal benytte boligen selv. Disse sakene byr på utfordringer, ettersom det er vanskelig å bevise eller etterprøve at utleieren faktisk skal bruke boligen selv. Klientgruppen er generelt sammensatt, alt fra studenter til voksne og foreldre, samt pensjonister og kvinner med minoritetsbakgrunn.

Utlendingsrett

I løpet av året har det vært mange spørsmål og saker innenfor utlendingsrett. Spesielt etter JURKs rettighetsturné våren 2023, hvor vi holdt foredrag og hadde saksmottak over store deler av landet. I mange av sakene oppfyller ikke klientene kravene for oppholdstillatelsen hun søker på selv, eller er referanseperson på. Ellers blir mange av henvendelsene vi får i disse type saker løst relativt raskt ved å gi standardisert informasjon fra brosjyre eller lese opp fra UDIs nettside. Generelt merker vi at språknivået blant disse klientene er varierende. Dette året har vi hatt språkkompetanse innenfor rumensk, russisk og ukrainsk tilgjengelig på saksbehandlingsgruppen, noe som har gjort at vi har nådd ut til flere klienter som snakker disse språkene.

Mange saker gjelder kvinner som har opphold basert på familieinnvandring med ektefelle, og som planlegger eller står i et samlivsbrudd. I disse sakene gir vi informasjon om kravet om at partnerne må bo sammen for at oppholdet skal være gyldig. I tillegg informerer vi om andre aktuelle oppholdstillatelser. Der det er vold i relasjonen, informerer vi om opphold på selvstendig grunnlag og hjelpetilbudet som kritesenter og støttesenter for kriminalitetsutsatte. I mange av disse sakene er det utfordrende å ha bevis for at volden har skjedd, og bevise at den er gjentakende og fører til redusert livskvalitet for kvinnen.

I tilfeller hvor kvinnen har et norsk barn, informerer vi om familieinnvandring på dette grunnlaget. Ofte ser vi imidlertid at kvinnen dessverre ikke oppfyller kravene for denne tillatelsen, og heller ikke andre tillatelser. Dette skyldes blant annet utfordringene med å få tillatelse som faglært arbeidstaker, og det høye selvforsørgelseskravet (kravet om inntekt) for permanent oppholdstillatelse.

En del klienter har spørsmål om kravene for permanent opphold, og unntakene for kravene. Det er svært sjeldent vi får henvendelser fra kvinner som oppfyller kravene. Særlig kravet om selvforsørgelse, samt kravet om gyldig midlertidig opphold er sjeldent oppfylt. Enkelte har også spørsmål om kravene for statsborgerskap.

Flere har spørsmål om de oppfyller kravene for å få et familiemedlem på familiegjenforening. I disse sakene ser vi at de fleste ikke oppfyller kravet til underhold (inntektskravet). Mange ønsker å få barn over 18 år, voksne søsken, eller foreldre med

nettverk i hjemlandet på familiegjennforening. Dette har vi fått flere henvendelser om i tilknytning til jordskjelvet i Tyrkia og Syria, og urolighetene i Etiopia. Også her oppfylles som regel ikke vilkårene etter utlendingsloven.

Ellers har vi fått en del henvendelser angående kravet om å være faglært. Det er vanskelig å finne konkret informasjon for klientene om deres utdanning og arbeidsforhold oppfyller kravet, og eventuelt hva som behøves for å oppfylle vilkåret.

Vi ser en tendens med flere som har saker etter EØS-regelverket, særlig som familiemedlem til en EØS-borger. Her gir vi informasjon om reglene for samlivsbrudd og varig oppholdsrett. Spesielt viktig er det for mange klienter å bli gjort klar over at de i visse tilfeller kan fortsette å bli i Norge etter EØS-regelverket, selv etter et samlivsbrudd, dersom de selv oppfyller de samme kravene som EØS-borgeren om arbeid i Norge. I et par saker har vi også gitt informasjon om utvisning og tilbakekall av oppholdstillatelser. Dette kan ses i sammenheng med at dette er et prioritert saksområde for UDI.

Dette året har vi sendt én klage på vegne av klient til UDI. Ellers har de fleste klientene ofte henvendt seg til oss etter at de har fått endelig avslag hos UNE, eller fordi vi vurderer det slik at saken ikke vil få endret resultat dersom JURK klager på klientens vegne. Typisk i tilfeller der vilkårene for søknaden klart ikke er oppfylt.

Gjennomgående har det vært mange klienter som har spørsmål angående saksbehandlingstiden hos UDI og UNE. Dette gjelder i alle typer saker, alt fra søknader om familiegjennforening til statsborgerskap. Det har også vært et gjennomgående trekk at flere ikke forstår vedtaket de har fått, eller tror de har flere muligheter enn de faktisk har. Her har vi forklart og oversatt vedtak, samt realitetsorientert klienten.

Vi har generelt brukt tolk mye mindre aktivt dette året, av budsjettmessige hensyn. I stedet har vi hørt om klienten har en kontaktperson, venn eller voksent familiemedlem som kan tolke for vedkommende. Vi har også brukt språkkompetansen på huset, og ikke behøvd å bestille tolk der dette finnes.

Gjeld og pengekrav

ID-tyveri

Som tidligere, har det også i 2023 kommet inn mange saker om ID-tyveri. Sakene er omfattende og kompliserte. Mange av klientene står i stor gjeld og kjenner på håpløshet og avmakt, og behovet for utstrakt juridisk hjelp er stort. Mange klienter har språkutfordringer og mangelfull systemforståelse som har gjort dem særlig utsatt for

svindel. Vi har fått inn mange saker gjennom ID-juristen, som JURK er en del av. SODI-samarbeidet er svært verdifullt for JURK og vårt arbeid med disse sakene. Det har bidratt til å skape faste rutiner for behandlingen av slike saker, jevnlig kunnskapspåfyll og deling av erfaringer på tvers av tiltakene.¹

I mange av sakene vi får inn har identitetstyveriet blitt begått av personer i nær relasjon til klienten, for eksempel en tidligere eller nåværende partner til den utsatte. Vi ser også at det ofte er relasjoner preget av vold og kontroll. Vi har også fått inn en del typiske «Olga-svindel»-saker, der svindleren har benyttet seg av ulike «phishing»-metoder for å svindle klienten. Det har vært benyttet avanserte svindelmetoder som fremstår som profesjonelle, og svindleren muligens har vært knyttet til et større kriminelt nettverk. I slike saker har svindleren for eksempel ringt den utsatte og utgitt seg for å være politiet eller en bank, for å få tak i den utsattes BankID-informasjon.

Mange av sakene er uoversiktlige og kaotiske og JURK bruker lang tid på innledende undersøkelse for å få oversikt over saken og kartlegge det totale omfanget. De fleste som kontakter JURK har selv lite kontroll og oversikt over hva som har skjedd, og vet ofte ikke hvor de skal begynne. Et gjennomgående trekk ved ID-tyverisakene er at tyveriet er blitt oppdaget og/eller fulgt opp for sent. Mange av kravene vi mottatt fra kreditor er derfor flere år gamle og har vokst seg store.

De aller fleste klientene har anmeldt ID-tyveriet de er utsatt for. Nesten alle blir henlagt av politiet på grunn av beviset stilling. Vi har også opplevd at også saker der det er en kjent gjerningsperson, blir henlagt. Vi ser også at politiet har lang saksbehandlingstid i slike saker. Dette hemmer JURK i sitt arbeid i å bistå klienten, ettersom klienten i praksis ofte er avhengig av at saken etterforskes og gjerningspersonen dømmes, for å få slettet krav hos kreditorene.

Vi ser fremdeles at flere banker ikke følger deres tilbakeføringsplikt etter finansavtaleloven. JURK erfarer også at kreditorene generelt er lite villige til å slette krav. Dette begrunnes ofte med at det er foretatt utleggsforretninger og foreligger fraværdommer i sakene. Kreditorene har dermed tvangskraftig tvangsgrunnlag, som de ikke er villige til å slette. Flere kreditorer svarer også ofte med at vi må ta saken videre til Finansklagenemda, forliksrådet eller domstolene dersom vi ønsker å opprettholde kravet vårt overfor kreditor.

Egen gjeld og pengekrav

I 2023 har vi også hatt mange saker om gjeld. Mange har hatt spørsmål om hvordan de skal få tilbake pengene de har lånt bort til noen. De fleste har lånt penger til en nærstående, uten skriftlig avtale. Mange av disse har vi hjulpet med å skrive påkrav til motpart, samt varsel om tvangsinndrivelse. Videre i inndrivelsesprosessen har vi sendt

¹ Se mer om dette i [punkt 2.7](#).

utleggsbegjæring til Namsfogden, og i ett tilfelle har vi også klaget motpart inn til forlikrådet.

I 2023 har vi sett en økning i antall klienter som spør om og har behov for gjeldsordning, og som ønsker hjelp til å få oversikt over gjelden sin. Vi ser dette i sammenheng med dyrtiden som preget året som gikk. Vi forsøker å løse disse sakene med å vise til informasjon i vår brosjyre om gjeld og Navs veiledningsplikt innenfor økonomi og gjeldsrådgivning, men ser at det innimellom trengs mer utstrakt veiledning. Vi har også økt vår egen kompetanse om gjeldsordning, slik at vi kan gi bedre rettshjelp i disse sakene.

Mange klienter som soner i fengsel, har spørsmål om gjeld og bistand til å be om betalingsutsettelse og berostillelse hos kreditor.

Fengsel

JURK har i mange år hatt faste saksmottak i alle kvinnefengslene i Norge, med jevnlig besøk til de fengslene som ligger på Østlandet. I 2023 har JURK hatt totalt 31 saksmottak i fengsel. Vi har besøkt Bredtveit kvinnefengsel månedlig, og hatt jevnlig mottak i kvinnefengselet i Evje. Da Skien kvinnefengsel åpnet sommeren 2023 begynte vi å ha faste mottak der. Vi var også i Kragerø i starten av året før kvinnesoningstilbudet der ble lagt ned våren 2023. I motsetning til tidligere år har vi valgt å ha saksmottak i fengslene gjennom sommerdrift.

I 2023 har fengselssaker vært prioritert enda mer enn tidligere år og vi har jobbet aktivt for å være enda mer synlige innenfor murene. Vi har hatt flere saker der vi har valgt å representere klienten, og valgt å påta oss saker vi tidligere år ville avvist. Dette er begrunnet i deres vanskelige situasjon, og deres begrensede muligheter til å få hjelp andre steder.

Flere av de innsatte JURK er i kontakt med er sterkt preget av at de soner tett på innsatte med psykiske lidelser og flere merker at de blir syke av dette selv. Vi merker at selvmordet i Bredtveit kvinnefengsel i mars har hatt stor påvirkning på den psykiske helsen i fengselet. Generelt opplever vi at de som soner i Bredtveit kvinnefengsel er svært misfornøyde med innholdet i soningen.

I 2023, og spesielt på vårparten, har de innsatte hatt færre rettslige problemstillinger og heller hatt et større behov for å snakke med noen. Vi har derfor blitt sittende lenge med innsatte som ikke har så mange å snakke med uten at klienten nødvendigvis har hatt et juridisk spørsmål. Samtidig mener vi dette er et symptom på at innholdet i soningen ikke

er godt nok, at helsetilbudet ikke er tilstrekkelig og at det er få som har meningsfull sosial kontakt.

Etter at Skien fengsel ble et kvinnefengsel, og soningstilbud andre steder i landet ble lagt ned, har JURK vært særlig bekymret for at desto flere kvinnelige innsatte nå soner langt hjemmefra. Vi har undersøkt hvordan Skien kvinnefengsel har kompensert for dette bruddet på nærhetsprinsippet. Vi fant ut at det ikke ble iverksatt nok tiltak, og vil fortsette å adressere dette i året som kommer.

Andre saker som faller utenfor øvrige rettsområder

Etter hvert som saksmengden i JURK har økt, men mengden ansatte har forblitt på samme nivå, ser vi et tydelig behov for å avgrense strengere mot de saksfeltene vi er spesialiserte på. På den måten kan vi prioritere å gi rettshjelp innenfor rettsområder der vi har høy kompetanse og mengdetrening. Vi har som utgangspunkt ikke kapasiteten som trengs for å sette oss inn i nye rettsområder og bygge opp kompetanse i nye fagfelt, og derfor går vi sjeldent inn og realitetsbehandler saker som faller utenfor våre faste rettsområder. I slike henvendelser forsøker så godt vi kan å henvise klienten til en instans eller organisasjon som kan hjelpe.

Vi mener likevel at pågangen innenfor rettsområder vi ikke jobber med til daglig, kan fortelle noe om rettshjelpsbehovet i befolkningen og gi oss et bedre grunnlag til å vurdere om vi burde gjøre endringer i hvilke saksområder vi prioriterer og ikke. Derfor fortsetter vi å registrere disse sakene i vår statistikk og omtale dem i denne årsrapporten.

Av restsakene ser vi at det fortsatt kommer en del helserelevante saker, spørsmål om forbrukerkjøp og avtalerett og saker som gjelder rettfærdsvederlag og tapt barndom. I disse sakene henviser vi til henholdsvis Pasient- og brukerombudet og Norsk pasientskadeerstatning, Forbrukerrådet og Forbrukertilsynet og Statens sivilrettsforvaltning. Vi har også noe standardisert informasjonsmateriell om rettfærdsvederlag.

I 2023 fikk vi også del spørsmål om straffeprosess og sivilprosess. Det er også flere som kontakter oss med saker som relaterer seg til utdanning. I disse sakene henviser vi til blant annet Lånekassen hvis det er spørsmål om lån/stipend, og til studentombudene ved den aktuelle skolen.

5. VÅRE KLIENTER

5.1 Innhenting av statistikk

Hvert år samler JURK inn statistikk om våre klienter og om hvilke saker vi behandler. Klientene gir opplysninger i et anonymisert statistikkskjema om blant annet alder, bosted, inntekt, gjeld, sivilstatus, antall barn og andre relevante opplysninger. Målet er å kunne si noe mer generelt om hvem det er som har behov for rettslig bistand, og hva slags saker klientene våre trenger hjelp til å løse.

I tillegg er det et mål for JURK å kunne gi tilpasset hjelp til selvhjelp. Vi strekker oss ofte lenger der vi ser at klienten har et særlig velferdsmessig behov for hjelp, for eksempel dersom hun snakker lite norsk, har lav inntekt eller annet, som kan gjøre det vanskelig å hevde sin rett på egenhånd. Statistikken hjelper oss å finne de klientene som har størst behov for hjelp.

Vi ber alle klienter om å oppgi statistikk, men dersom klienten ikke samtykker, samler vi ikke inn denne. Dette innebærer at det vil være noen flere klienter som ikke er registrert, verken med sak- eller personbaserte opplysninger, og som derfor ikke er med i tallene og grafene vi presenterer i dette kapitlet.

5.2 Antall klienter

I 2023 behandlet vi saker fra totalt 2 030 ulike klienter. Dette er en økning med 168 klienter fra 2022. Med det antall saksbehandlere JURK har, mener vi at nivået vi har lagt oss på de siste årene utgjør et forsvarlig antall av klienter som gjør det mulig for oss å gi god og tilpasset veiledning til de som trenger det.

Retts hjelp til de mest utsatte gruppene i samfunnet er ikke noe enklere enn annen retts hjelp – snarere tvert imot. Hos oss kommer våre saksbehandlere kommer borti rettslige spørsmål, rettsområder og problemstillinger som de ikke har vært borti på jusstudiet. For å sikre at vi likevel kan gi retts hjelp av høy kvalitet, tas saksbehandlerne gjennom et omfattende opplæringsopplegg og all retts hjelpen er underlagt en grundig kvalitetskontroll innad i JURK med erfarne tidligere medarbeidere som møteledere. Våre kvalitetskontrollrutiner er tidkrevende, men helt nødvendige for å sikre at vi gir god og relevant retts hjelp til våre klienter.

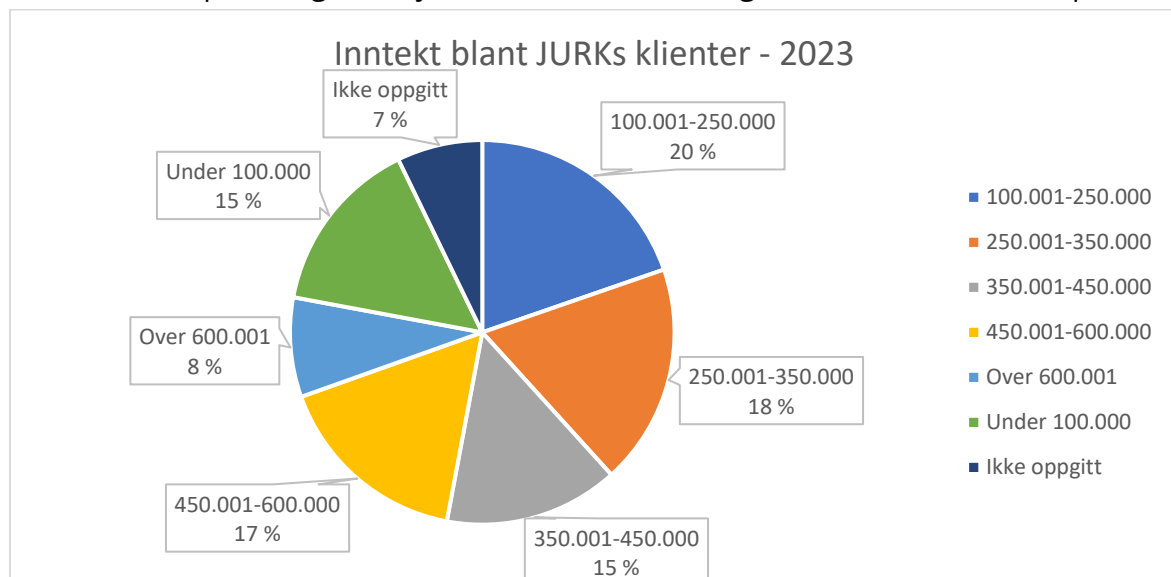
Selv om prisene ellers i samfunnet har økt, har vi valgt å beholde 450 000 kr som en retningsgivende inntektsgrense. Dette tilsier at klientene våre har dårligere økonomi enn tidligere år. I noen saker ser vi at klienten har et så stort personlig og velferdsmessig behov for å få hjelp, at vi bistår henne uavhengig av inntekt. Det gjelder blant annet i saker om diskriminering, seksuell trakassering og vold. Dersom klienter har

forsørgeransvar, er eneforsørgere eller har høy gjeld, vil det også kunne tale for at hun likevel har behov for gratis, juridisk bistand fra oss, selv om hennes bruttoinntekt per år utgjør mer enn 450 000 kr. I de tilfellene der klienten har noe høyere inntekt, foretar vi alltid en helhetsvurdering av hvilket behov hun har for hjelp fra oss.

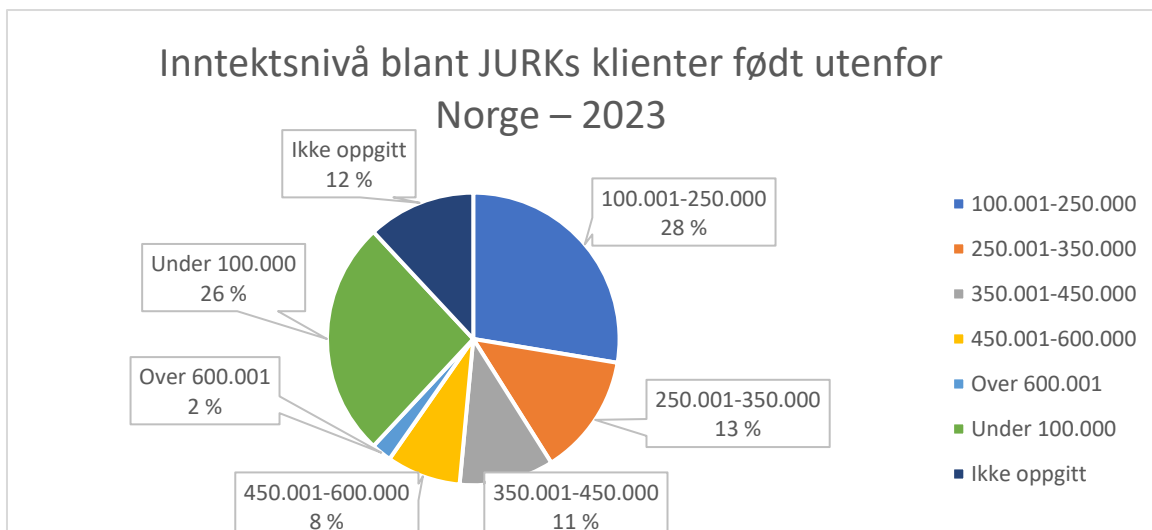
I det følgende vil vi gi en fremstilling av de dataene som vi har samlet inn om våre klienter.

5.3 Hvem er klientene våre?

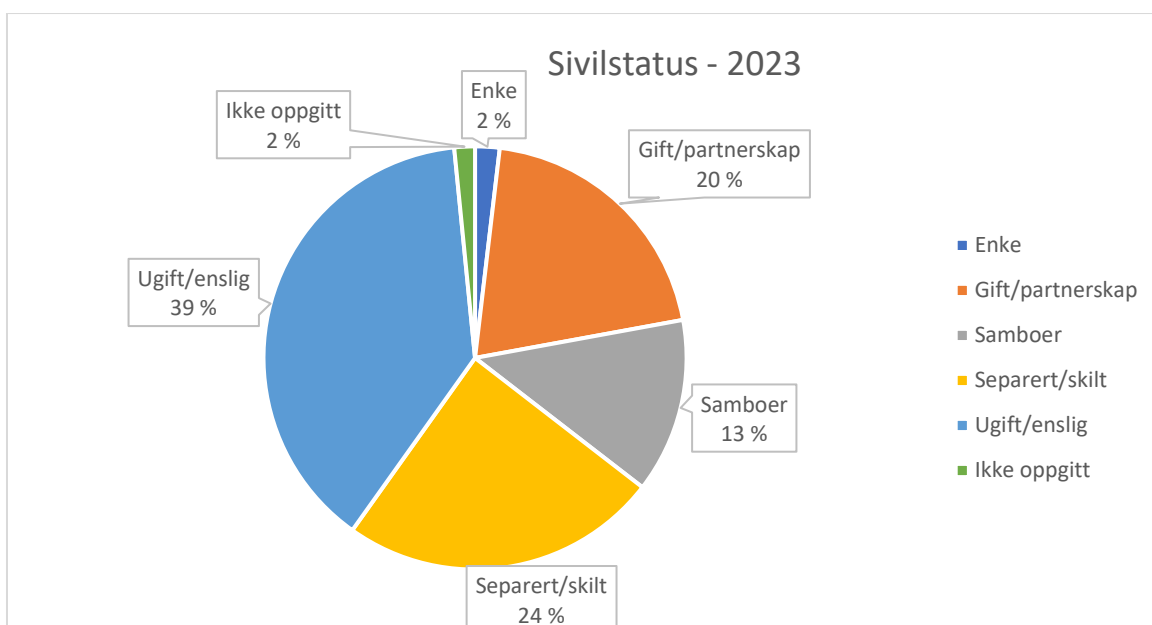
Inntekt: Så mange som 68 % av våre klienter tjente under 450 000 kroner brutto per år i 2023. De fleste av våre klienter tjener imidlertid langt mindre enn 450 000 kroner i året. 15 % tjente under 100 000 kroner brutto per år, 20 % tjente mellom 100 000 og 250 000 kroner brutto per år og 18 % tjente mellom 250 000 og 350 000 kroner brutto per år.

Blant klientene vi har med etnisk minoritetsbakgrunn, er det flere med lav inntekt enn blant kvinner fra majoritetsbefolkningen. Så mange som 54 % av klientene med minoritetsbakgrunn tjente 250 000 kroner brutto eller mindre per år, og 78 % tjente under 450 000 brutto per år. Dette er en liten økning fra 2022.

Sivilstatus og forsørgerbyrde: Av klientene til JURK, opplyser 65 % å være alene (skilt/separert, enke eller ugift/enslig).

47 % av JURK sine klienter opplyser å ha et forsørgeransvar for ett barn eller flere. Av våre klienter som har barn, opplyser 40 % at de er eneforsørgere. Sivilstatus og forsørgerbyrde kan ha stor betydning for en persons økonomi, da livskostnadene til personer som er alene er høyere enn for de som lever i parforhold. Datamaterialet vårt tyder på at særlig eneforsørgere har behov for bistand fra JURK.

Antall barn 2023	Antall klienter	Prosent
0	938	46%
1	438	22%
2	378	19%

3	109	5%
4	24	1%
5	5	0%
6	1	0%
7	1	0%
Ikke oppgitt	136	7%
Total	2030	100%

Opprinnelsesland: Statistikken viser at 49 % av våre klienter har et annet opprinnelsesland enn Norge, og flesteparten av disse er fra Europa utenom Norden eller fra Asia. Så mange som 31 % av våre klienter har et annet statsborgerskap enn norsk. Dette er samme nivå som foregående år, og viser at vår økte oppsøkende virksomhet rettet mot denne gruppen fremdeles er fruktbart. At mange av de kvinnene som henvender seg til JURK er fra Europa utenfor Norden og Asia, kan også skyldes at vi når mange kvinner fra Thailand og fra Polen med Jussambassadør-prosjektet.

Fødested 2023	Antall	Prosent
Afrika	134	6%
Asia	201	10%
Europa	344	17%
Mellom-Amerika	4	0%
Midtøsten	95	5%
Nord-Amerika	35	2%
Norden	56	3%
Norge	1032	51%
Oseania	5	0%
Sør-Amerika	76	4%
Ikke oppgitt	48	2%
Total	2030	100%

Tallene viser dessuten at kvinner med minoritetsbakgrunn i Norge har et udekket rettshjelpsbehov, og at de offentlige rettshjelpsordningene som finnes, ikke klarer å fange opp det behovet som minoritetskvinner har for rettshjelp. Dette finner vi bekymringsverdig.

Norskkunnskaper: Statistikken viser at 30 % av klientene våre enten ikke snakker norsk eller snakker lite norsk. Dette er omtrent samme nivå som foregående år. Vår erfaring er at norske språkferdigheter har stor betydning for klienters muligheter til å orientere seg om sine plikter og rettigheter i samfunnet. Svake norskkunnskaper kan føre til at man ikke forstår informasjon distribuert av det offentlige, eller skape hindringer med tanke på å komme i kontakt med rette instans. Dette kan føre til at de går glipp av for eksempel de hjelpetilbudene som eksisterer. Vi har også erfaring med at språkkunnskaper i stor grad påvirker hvor god hjelp og veiledning man får fra det offentlige.

Gjennom vår saksbehandling opplever vi at flere opplyser å ha vansker med å klare seg selv i skriftlige prosesser hvor det offentlige er motpart, for eksempel klagesaker innen trygd-, sosial- eller utlendingsrett. Særlig kan det være vanskelig å forstå vedtak fattet av

Hvilket språk svarte vi klienten på i 2023	Antall
Afgansk	1
Albansk	1
Amharisk	1
Arabisk	7
Engelsk	309
Lett Engelsk	9
Eritreisk	1
Filippinsk	1
Japansk	1
Norsk	1417
Lett Norsk	244
Litauisk	1
Persisk	1
Polsk	3
Portugisisk	1
Rumensk	1
Russisk	4
Somalisk	5
Spansk	7
Thai	1
Tigrinja	2
Tyrkisk	2
Tysk	1
Ukrainsk	7
Ungarsk	1
Urdu	1
Total	2030

det offentlige, og noen forteller at de ikke forstår om de har fått et positivt vedtak eller avslag. Mange har også utfordringer knyttet til å forstå innholdet i et vedtak fra en offentlig instans, noe som kan føre til at man ikke forstår hvilke plikter man har overfor det offentlige. Det kan få stor velferdsmessig betydning for den det gjelder, for eksempel ved at man oversitter frister og taper retten til å klage, eller at man blir møtt med et tilbakebetalingskrav.

At JURK gir rettshjelp på et språknivå tilpasset klienten, mener vi fører til at vårt tilbud blir et viktig supplement til det offentlige hjelpetilbudet. Blant annet forklarer vi ulike rettsregler på en enkel måte. Vi utarbeider også brosjyrer på enkel norsk, der vi forklarer rettsregler og gir praktisk informasjon. Ofte hjelper vi klienter med å svare på eller klage på vedtak fra det offentlige, særlig i de sakene der vi ser at klienten ikke har ressurser til det selv, for eksempel på grunn av språkbarrierer.

For å ha kompetanse til å gi hjelp tilpasset klientenes språknivå, har vi hvert semester et kurs i klart språk. Kunnskapen bruker vi i all vår saksbehandling, men særlig viktig er den når vi skriver svarbrev til våre klienter. Mange av brevene skrives på såkalt «lett norsk» eller «lett engelsk», eller på andre språk dersom vi ser at det er helt nødvendig. På grunn av begrensede ressurser, har vi ikke anledning til å svare alle våre klienter på deres morsmål. Dersom det absolutt er

nødvendig, betaler vi tolketjenester for å oversette brevene til klientens morsmål. Dette er svært kostbart, og vi skulle gjerne ha tilbudt dette oftere.

Mottakssted: De aller fleste som henvender seg til JURK, gjør det via telefonmottak (41 %) eller via saksmottak på nettsiden vår (47 %). Andelen som har oppsøkt oss på fysisk saksmottak er på 7 %.

JURK bruker ressurser på å oppsøke rettshjelp og på å spre rettighetsinformasjon til svakerestilte grupper i samfunnet. Flere undersøkelser har vist at for å nå disse gruppene, er det ofte nødvendig å oppsøke dem der de er. For mange oppleves det som en altfor høy terskel å kontakte advokat eller rettshjelpere på eget initiativ. Det kan skyldes språkbarrierer, digital kompetanse, at man mangler kunnskap om hvilke rettigheter man har eller at problemet er av juridisk karakter, eller at man synes det er vanskelig å fremstille saken på en god nok måte.² For å nå de klientgruppene som ikke selv tar kontakt med rettshjelpere, er det derfor avgjørende at det finnes rettshjelpiltak som driver oppsøkende virksomhet. Se mer om dette arbeidet i [kapittel 6](#).

Hva gjør klientene våre: 47 % av våre klienter er i arbeid. Av de som er i arbeid oppgir 13 % å være deltidsarbeidende. At en så stor andel av våre klienter oppgir at de ikke er i arbeid, og at mange av dem i arbeid jobber deltid, indikerer at et flertall av våre klienter har en løs tilknytning til arbeidslivet. Det får betydning for økonomi, og dermed for muligheten man har til å betale for advokat. Vi mener at denne statistikken klart viser at vi når utsatte kvinner.

2023: Hva gjør du?	Antall	Prosent
Arbeidssøkende	98	5%
Au pair	2	0%
Er i arbeid	960	47%
Hjemmeværende	47	2%
Nav	522	26%
Pensjonist	66	3%
Student	204	10%
Sosialhjelp	27	2%
Under soning	66	3%
Ikke oppgitt	38	2%
Total	2030	100%

Hvordan fikk klienten vite om JURK: For å finne ut hvordan vi best mulig kan spre informasjon om tilbudet vårt, registrerer vi også hvor klientene har hørt om oss. Vi ser at det er en forholdsvis stor spredning i hvordan klientene har blitt kjent med oss. Flere opplyser at de fikk vite om JURK via familie eller venner (29 %). Mange kjenner oss også

² For en nærmere fremstilling av ulike rettshjelpsundersøkelser, se: Mathiesen, Thomas, *Retten i samfunnet – en innføring i retts sosiologi* (2011) s. 61 flg.

fra før (12 %), eller har funnet informasjon om oss på internett (16 %) eller sosiale medier (4 %). At så mange som 13 % har blitt henvist til JURK fra offentlige instanser, tyder på at også det offentlige opplever at JURK er et nødvendig supplement til forvaltningens veiledningsplikt og lignende offentlige ordninger. At JURK er et nødvendig supplement til fri rettshjelpsordningen illustreres også av at 107 klienter har blitt henvist fra advokater til oss.

5.5 Fyller JURK et udekket behov for rettshjelp?

JURK som supplement til det ordinære rettshjelpstilbudet i Norge

JURK har som målsetting å være et nødvendig supplement til den statlige rettshjelpsordningen og andre rettshjelpsordninger. Derfor gir vi først og fremst rettslig bistand til de som ikke faller inn under fri rettshjelpsordningen, som ikke har de økonomiske ressursene til selv å betale for advokat og som ikke kan få hjelp fra andre ordninger. For å være sikre på at vi når de klientene som behøver det mest, foretar vi alltid en helhetsvurdering av klientens behov.

Vi vurderer alltid om klienten har de økonomiske ressursene til selv å betale for advokat, basert på inntekt, forsørgerbyrde, gjeld og formue, eller om hun har noen form for rettshjepsforsikring eller medlemskap i fagforening som gjør at hun kan få hjelp andre steder. Dersom klientene har mulighet til å få rettslig bistand gjennom slike ordninger, henvises de som hovedregel til å benytte seg av dem. Slik mener vi at vi når de klientene som ikke på annen måte har mulighet til å få den rettshjelpen de trenger og har krav på. Slik er vi også et nødvendig supplement til det eksisterende rettshjelpstilbudet i Norge.

Vi undersøker alltid om klienten kan omfattes av fri rettshjelpsordningen. Fri rettshjelp er en sosial støtteordning som skal «sikre nødvendig juridisk bistand til personer som ikke selv har økonomiske forutsetninger for å kunne ivareta et rettshjelpsbehov av stor personlig og velferdsmessig betydning.»³ Det betyr at man kan få statlig økonomisk støtte til å betale for juridisk hjelp fra advokat. Det finnes imidlertid flere begrensninger i ordningen.

De økonomiske vilkårene for å få rettshjelp er ikke treffsikre nok

Etter å ha stått på stedet hvil siden 2009, har inntektsgrensene for å kvalifisere til rettshjelp blitt noe oppjustert de siste årene.⁴ Inntektsgrensen er fremdeles for lav til å fange opp alle som har behov for rettshjelp, og som samtidig ikke har økonomi til å betale for advokat. I tillegg er vurderingen av betalingsevne fremdeles for lite nyansert.

³ Lov om fri rettshjelp av 01.01.1981 (rettshjelpsloven) § 1 (1).

⁴ For å få fri rettshjelp må du i noen sakstyper ha bruttoinntekt og nettoformue under fastsatte grenser. Fra 1. januar 2023 var grensen for enslige på 350 000 kr i årsinntekt og nettoformue på 150 000 kroner. For ektefeller og andre som lever sammen var grensen 540 000 kr i årsinntekt og nettoformue på 150 000 kroner.

Flere av våre klienter har ofte utgifter som det ikke tas høyde for i vurderingen av om en person har rett på fri rettshjelp, slik som forsørgeransvar og gjeld. De er da i en slik økonomisk situasjon at det i realiteten ikke er mulig for dem å benytte seg av en privat advokat. Etter en helhetsvurdering kommer vi derfor ofte til at de likevel har behov for gratis, juridisk bistand fra JURK.

For den største delen av klientene våre, som har en inntekt langt under gjennomsnittet på landsbasis, er det selvfølgelig penger som i mange tilfeller forhindrer dem i å søke juridisk hjelp hos eksempelvis advokat. Vi ser at mange av kvinnene som kontakter oss og som tjener over inntektsgrensen for fri rettshjelp har i realiteten få eller ingen frie midler til å engasjere advokat. Dette gjelder særlig kvinner med forsørgerbyrde, høy gjeld og liknende.

Rettshjelpsloven dekker ikke alle saksområder av stor velferdsmessig betydning

Flere av klientene tjener også under inntektsgrensen for rett til fri rettshjelp, som i 2023 var på 350 000 kroner for enslige og 540 000 kroner for par. Flere av disse har ikke krav på fri rettshjelp fordi saken deres omhandler en problemstilling som er utelatt av lovens virkeområde. Sakstypene som omfattes av fri rettshjelpsordningen er etter vårt syn altfor snever, og burde utvides til å omfatte sivile saker om ID-misbruk, straffegjennomføring, diskriminering, voldserstatning og seksuell trakassering, for å nevne noen. I disse sakene ser vi at det er et klart behov for et rettshjelptiltak som vårt, og at en stor andel av klientene er fullstendig prisgitt rettshjelptiltak som JURK for å få juridisk bistand i sin sak.

Behov for lavterskeltilbud

Flere klienter har også behov for å få kartlagt rettstilstanden sin, for å vite om det de lurer på er et rettslig spørsmål og om det er behov for advokatbistand. Da er det ofte tungvint, og kan være kostbart, å gå gjennom søknadsprosessen for å få fri rettshjelp. Det at vårt tilbud er gratis og nokså ubyråkratisk, og at vi kan møte klienten «der hun er», senker terskelen betraktelig for å ta kontakt med oss.

I tillegg er det slik at dersom det innvilges fri rettshjelp, er denne ofte begrenset til fastsatt antall timer. Timeantallet gir ofte ikke tilstrekkelig tid for en advokat til å hjelpe klienten med alle hennes rettslige spørsmål. Noen av våre klienter forteller at de tidligere har fått hjelp gjennom ordningen, men at tilbudet ikke har vært tilstrekkelig til å løse tvisten. Dette gjelder også for klienter utsatt for vold. JURK opplever også at bistandsadvokater tar kontakt med oss fordi de ikke har mulighet til å bistå klienten med den sivilrettslige delen av saken i for eksempel saker om ID-misbruk i nære relasjoner.

Flere faktorer enn inntekt er av betydning

Mange av klientene som henvender seg til oss har utfordringer av både praktisk, juridisk og sosial karakter. De har behov for at noen tar tak i saken deres og gir dem et pek i riktig retning. Dette gjelder særlig kvinner under soning og voldsutsatte kvinner. JURK tilbyr for eksempel hjelp til utforming av søknader om voldsoffererstatning, og bistår klienter i omfattende saker om ID-misbruk. Vi opplever i aller høyeste grad at vi er med på å fylle et udekket rettshjelpsbehov for en svært utsatt gruppe.

En annen gruppe av klienter som vi opplever som sårbare og med et udekket behov for rettshjelp, er kvinner med kort botid i Norge og med manglende norskkunnskaper. Flere av disse kvinnene har spørsmål knyttet til ytelser fra Nav eller andre forvaltningsorgan, eksempelvis UDI. Rettighetene som disse offentlige instansene forvalter er av vital betydning for kvinnene og deres familier, og vårt inntrykk er at samhandlingen med forvaltningsorganene i de fleste tilfellene er svært utfordrende. Forvaltningsorganene henviser i stor grad til informasjon på egne nettsider, eller gir mye og lite tilpasset eller relevant informasjon. Dette dekker ikke alltid det behovet for informasjon og rettshjelp disse kvinnene har. Som vi så over har våre utenlandske klienter også i gjennomsnitt en lavere inntekt enn våre norske klienter, noe som i mange tilfeller vil forhindre dem i å kjøpe tjenester hos advokat.

Vi har også en stor andel klienter med voldserfaringer. Vi registrerer kun voldserfaringer på saksnivå – det vil si de sakene der det er voldsproblematikk vi hjelper klientene med. Det kommer imidlertid klart frem i mange klientmøter at klientene har vært utsatt for vold, selv om problemstillingen de kontakter oss for er en annen. Mange voldsutsatte kvinner har store utfordringer på andre rettsområder enn de mange assosierer med vold. Eksempler er spørsmål om boligsituasjon, ytelser fra det offentlige, oppholdsstatus, gjeldsproblematikk og familierettslige problemstillinger.

Vi mener derfor at vi når en svært sårbar gruppe kvinner med vårt tilbud, selv om dette aldri vil komme klart til uttrykk i vår statistikk. Vi bemerker videre at vi velger å ikke rutinemessig spørre om klientene har vært utsatt for vold, eller å registrere dette dersom klienten søker hjelp for andre problemstillinger, da vi mener registrering av slik sårbar informasjon vil være etisk betenkelig og problematisk med tanke på personvern.

Den store pågangen til JURK og de andre rettshjelptiltakene er et uttrykk for at mange mennesker i Norge har juridiske problemer som ikke dekkes av den offentlige ordningen med fri rettshjelp. Disse menneskene har heller ikke en reell mulighet til å kjøpe advokattjenester.

Ny rettshjelpsordning i sikte?

I året som gikk skjedde det mer på rettshjelpsfeltet enn det har gjort på lenge. Våren 2023 kom den første deloppfølging av Rettshjelpsutvalgets utredning NOU 2020: 5 – Likhet for loven. Regjeringen foreslo endringer i de økonomiske vilkårene for å få rettshjelp etter rettshjelpsloven.⁵ Vinteren 2023 ble endringene vedtatt på Stortinget. Endringene skal utfylles i en forskrift, og har derfor ikke tredd i kraft ennå.

Lovendringene går ut på å heve inntektsgrensen betraktelig og knytte grensen til folketrygdens grunnbeløp, slik at ordningen ikke uthules over tid. Med dette vil en større andel av befolkningen falle innenfor rettshjelpsordningen. I tillegg skal det innføres graderte egenandeler basert på rettshjelpsmottakerens betalingsevne. De med en betalingsevne på under 1 ganger folketrygdens grunnbeløp, skal fritas fra å betale egenandel. I vurderingen av betalingsevne skal forsørgerbyrde og gjeld hensyntas. JURK følger denne utviklingen tett. Vi er særlig opptatte av at egenandelene ikke må bli for høye.

Våren 2023 kom også rapporten fra arbeidsgruppa som utredet behovet for en førstelinjetjeneste for rettshjelp.⁶ Arbeidsgruppa foreslår å innføre en førstelinjetjeneste for rettshjelp i alle landets kommuner hvor det gis én time gratis juridisk bistand innenfor alle sakstyper. JURK stiller seg bak rapportens anbefalinger i sin helhet. Justis- og beredskapsdepartementet har ikke fulgt opp rapporten ennå.

Selv om det i 2023 har vært mer bevegelse på rettshjelpsfeltet fra politisk hold, er det fremdeles svært mye som gjenstår før vi får en rettshjelpsordning som er robust nok til å møte det totale behovet for rettshjelp blant vår klientgruppe og i befolkningen for øvrig. Det er ingenting som tyder på at JURK og andre rettshjelptiltak vil være overflødige i årene som kommer. De nye økonomiske vilkårene for å få rettshjelp er ennå ikke blitt en realitet og det er fremdeles mange sakstyper som ikke gir rett til advokat på statens regning. Salærsatsen i rettshjelpssaker er også for lav og det finnes ingen førstelinje for rettshjelp. I tillegg er det mange i vår klientgruppe som har behov for tilbud som JURK, blant annet fordi vi jobber oppsøkende og er lavterskel, og er spesialisert på kvinnerettslige problemstillinger. Derfor bekymrer det oss at tilskuddsordningen for spesielle rettshjelptilbud er blitt svekket over tid.

⁵ Prop. 124 L (2022-2023).

⁶ Rapporten er utarbeidet av Tonje Lilaas Larsen og Ida Tønnessen og kan leses [her](#).

6. RETTIGHETSINFORMASJON OG OPPSØKENDE ARBEID

6.1 Innledning

Rettsinformatikk har lenge vært en stor satsning hos JURK, og arbeidet vårt har de siste årene blitt profesjonalisert og videreutviklet med utgangspunkt i Tina Storsletten Nordstrøm sin forskning om krav til rettsinformatikk.⁷ De siste årene har vi også hatt et IMDi-finansiert prosjekt kalt «Jussambassadørene», hvor vi har drevet rettsinformatikk etter en «train the trainers»-modell. Også dette innebærer en metodisk videreutvikling av rettsinformatikkarbeidet vårt.

JURK har erfart at dersom vi har oppsøkende foredragsvirksomhet, ved å reise rundt i landet og holde foredrag og ha saksmottak, fører det til at vi når ut til flere klienter. Selv om vi ønsker å nå kvinner over hele landet, er 59 % av våre klienter bosatt i Oslo eller Viken. Rettsinformatikkundersøkelser viser også at det er nødvendig med oppsøkende virksomhet, for å nå de mest sårbare klientgruppene.⁸ Oppsøkende arbeid er svært kostnadskrevende, både i reiseutgifter og arbeidskapasitet, men er en helt bevisst prioritering.

I 2023 har vi holdt 74 foredrag for minoritetskvinner og på videregående skole, herunder 31 foredrag under rettighetsturneen våren 2023, da vi reiste en uke til ulike deler av landet. Vi regner med å ha hatt omtrent 1 995 tilhørere på JURKs foredrag i 2022, herunder 1 444 minoritetskvinner. I tillegg har vi gjennomført 31 fengselsbesøk i de ulike kvinnefengslene i Norge.

I tillegg til vår ordinære foredragsvirksomhet kommer kursingen av Jussambassadørene, og deres videreformidling av denne informasjon til egne kvinnenettverk. Det eksakte antallet kvinner vi når ut til gjennom dette prosjektet er vanskelig å fastslå, men sett hen til antall Jussambassadører og størrelsen på nettverkene deres er et sted mellom 800-1 000 personer et realistisk tall. Vi har også bidratt med opplæring og informasjon til ansatte i voksenopplæring og i andre frivillige organisasjoner.

6.2 JURKs metode for rettsinformatikk

En av grunnpillarene i alt arbeidet vårt er nært samarbeid med andre. Derfor utvikler vi både foredrag og andre tiltak/prosjekter i tett dialog med ulike fagmiljøer, organisasjoner og representanter for målgruppene.

⁷ Se «Minoritetskvinnens rett til rettsinformatikk», publisert i kvinnerettslig skriftserie nr. 81/2009.

⁸ Se blant annet Thomas Mathiesen, *Retten i samfunnet* (2011).

Vår metode for formidling av rettighetsinformasjon er basert på Tina Nordstrøms arbeid i JURK og hennes forskning ved avdeling for kvinnerett ved Juridisk fakultet, UiO. I forskningen sammenholder hun erfaringsmateriale fra JURKs mangeårige arbeid med rettighetsinformasjon, med de kravene til rettighetsinformasjon som kan utledes av FNs menneskerettighetskonvensjoner. I henhold til forskningen må informasjonen være: 1) reelt forståelig, 2) reelt tilgjengelig, 3) kvalitetssikret, 4) relevant for personen i den situasjonen hun måtte befinne seg i, og 5) statens plikt til å gi rettighetsinformasjon må balanseres opp mot den enkeltes ansvar for selv å innhente informasjon.

JURK sitt rettighetsinformasjonsarbeid oppfyller disse kriteriene på følgende måte:

- 1) For å sikre at informasjonen er *reelt forståelig*, arbeider vi mye med enkel norsk. Vi lager også tegninger og illustrasjoner til foredragene vi holder, og forsøker å bruke praktiske eksempler for å gi bedre forklaringer. Dersom språkkunnskapene er dårlige, setter vi ofte folk sammen i grupper etter språk, slik at de kan oversette for hverandre. Vi kan også sende ut ordliste til stedene vi besøker med sentrale ord og begreper, slik at disse kan gjennomgås på forhånd.
- 2) For å sikre at rettighetsinformasjonen er *reelt tilgjengelig*, forsøker vi å reise ut på de møteplassene folk befinner seg på: foreninger, voksenopplæringer, krisesentre osv. Vi har som målsetting å ha saksmottak etter hvert foredrag, og på den måte sikre at informasjonen følges opp av mulighet for skreddersydd rettighetsinformasjon og eventuell rettshjelp.
- 3) For å *kvalitetssikre* informasjonen gjennomgår foredragene en grundig faglig sjekk før de holdes. Vi benytter også nettverket vårt dersom vi tenker at det er behov for det. Vi har jevnlig evalueringer og revideringer av foredragene våre.
- 4) For å sikre at informasjonen er *relevant*, er vi i stadig dialog med brukergruppene og kontaktpersoner. Vi legger stor vekt på dialog med tilhørerne under foredragene, og kartlegger hvilke spørsmål som stilles. Vi innhenter også systematiske evalueringer fra kontaktpersoner etter hvert foredrag, i tillegg til at vi gjør en egevaluering.
- 5) Vi arbeider ut fra prinsippet om hjelp til selvhjelp, og gir mye informasjon om hvor man kan finne mer informasjon, og hvem man kan henvende seg til dersom man trenger hjelp.

6.3 Vår foredragsvirksomhet

Bakgrunn, målgruppe og evaluering

JURK har i en årrekke drevet systematisk oppsøkende virksomhet, særlig overfor kvinner med minoritetsbakgrunn. Andre grupper vi særlig søker å nå er kvinner i fengsel og voldsutsatte kvinner. Målet har vært å nå disse kvinnegruppene med samme tilbud som vi har til resten av landets kvinner; gratis juridisk rådgivning, forebyggende og rettsopplysende arbeid og rettspolitisk engasjement.

Mange minoritetskvinner har et stort udekket behov for informasjon om rettigheter og plikter i det norske samfunn. Gruppen «minoritetskvinner» er en svært sammensatt gruppe, og det er behov for et omfattende samarbeid med kvinnene selv og deres ressurspersoner for å kunne gi dem den informasjon de trenger mest. Som en følge av dette startet vi i 2012 et pilotprosjekt med mer målrettet informasjon mot ulike grupper innvandrerkvinner gjennom et «train the trainers»-opplegg kalt «Jussambassadørene».

Av evalueringene vi mottar får vi gode tilbakemeldinger på vår evne til toveis kommunikasjon, at foredragene er pedagogiske og tilpasset målgruppene, og at temaene som tas opp er relevante. Som tidligere nevnt, etterstreber vi å avholde saksmottak i etterkant av foredragene våre. På den måten kan kvinnene som ønsker det få meldt inn sin sak til JURK. Sakene tas med til kontoret og behandles etter våre ordinære saksbehandlingsrutiner. Mange kvinner vil få svar på spørsmålene sine under selve foredraget. Det er først og fremst i tilfeller hvor det er kvinner som sitter igjen med mer kompliserte saker hvor det er nødvendig å undersøke det juridiske eller innhente mer konkret informasjon for akkurat hennes situasjon, at det vil være nødvendig å behandle dette som en sak.

Kombinasjonen informasjon og saksmottak er en god måte å nå mange kvinner på, siden dette senker terskelen for å søke hjelp med egen sak. Vi får tilbakemeldinger fra innvandremiljøene på at det i tillegg er et stort behov for kompetanseheving hos ressurspersoner i disse miljøene som allerede formidler mye juss og informasjon om det norske samfunnet på morsmålet. Dette er bakgrunnen for Jussambassadørprosjektet.

De siste årene har JURK laget en rekke nye foredrag. Nedenfor nevnes noen av de mest etterspurte foredrag i 2023.⁹

Innføring i norsk rett

Siden 2005 har vi holdt foredrag for innvandrerkvinner om sentrale rettigheter og plikter i Norge. Foredraget dreier seg om rettigheter knyttet til ekteskap, opphold i Norge, barn, fri rettshjelp samt vold og mishandling. Opplæringen er blant annet holdt på voksenopplæringscentre, kvinnekafeer og frivilligsentraler. Kvinnene vi har møtt er fra mange forskjellige land og har varierende botid i Norge. Språkkunnskapene er også veldig varierende, og gjør at vi innimellom holder disse foredragene med tolk til stede.

Arbeids- og diskrimineringsrett

Dette foredraget gir en grunnleggende innføring i reglene som gjelder i et arbeidsforhold, særlig reglene rundt en arbeidskontrakt, arbeidstid, sykdom, ferie,

⁹ For en fullstendig oversikt over JURKs foredrag, se [våre nettsider](#).

oppsigelse og avskjed. Videre går foredraget gjennom reglene mot diskriminering på grunnlag av blant annet kjønn, etnisitet, språk, graviditet og funksjonsnedsettelse. Den sistnevnte delen av foredraget stammer opprinnelig fra et samarbeid mellom Avdeling for kvinnerett, barnerett, likestillings – og diskrimineringsrett (KVIBALD) ved UiO, cand.jur. Tina Nordstrøm og professor Anne Hellum i 2010. I foredraget snakker vi også litt om hva som er viktig å gjøre dersom man har blitt diskriminert og hvor man kan få hjelp.

Vold i familien

Foredraget som heter «Vold i familien» ble første gang utviklet til Jussambassadørprosjektet. Det inngår nå som en del av vår faste foredragsmeny, og bestilles jevnlig. Det tar for seg temaer som hva som regnes som vold, vold i nære relasjoner og vold mot barn. Hjelpeapparatet er grundig behandlet i foredraget, herunder politi, krisesentre og barnevern.

Seksuell trakassering

I flere år har JURK arbeidet for å spre informasjon om seksuell trakassering. Vi har utarbeidet et foredrag som gir informasjon om hva seksuell trakassering er, og om hva man kan gjøre dersom man opplever seksuell trakassering. Foredraget holdes både for elever ved videregående skoler, og for fagforeninger eller ungdomspartier.

6.4 Jussambassadørene – et prosjekt finansiert av IMDi

Jussambassadørene er et prosjekt som har pågått siden 2013. Prosjektet ble opprettet etter en idédugnad i 2012, hvor målet var å kartlegge hvordan et «train the trainers»-opplegg for ressurspersoner i innvandremiljøene bør se ut. Målgruppen for prosjektet er kvinner som har kommet til Norge gjennom familieinnvandring med andre enn flyktninger, og som derfor ikke har tilgang på introduksjonsordningen. De to største gruppene i denne kategorien er ifølge SSB polske og thailandske kvinner. Derfor er disse valgt som målgruppe for prosjektet.

Modellen for prosjektet ble utviklet i løpet av de første to årene, og har vist seg å fungere svært godt.

Temaet for Jussambassadørprosjektet i 2023 var «En introduksjon til rettigheter og plikter i velferdsstaten». Vi samlet Jussambassadørene til en seminarhelg i Oslo, og ga dem opplæring i temaer innenfor velferdsrett, sosialrett og trygderett, hva velferdsstaten er og hvilke ytelser og ulike typer støtte man kan ha krav på og hvordan man går frem for å søke og klage på avslag.

Jussambassadørene får være med å spille inn ønsket tema. På den måten sikrer vi at temaet alltid er relevant for Jussambassadørene selv, og kvinnene i deres nettverk. Vi har på forhånd utarbeidet alt kursmateriell, som innebærer et foredrag med

standardiserte Power point-presentasjoner og brosjyrer både på norsk, thailandsk og polsk. Etter seminarhelgen sprer Jussambassadørene informasjonen vider i sine kvinnenettverk gjennom å holde de standardiserte foredragene og dele ut materiell.

Tilbakemeldingene vi mottok fra jussambassadørene i 2023 var utelukkende positive. Særlig dras det frem at de opplever at det er fint å samles for å utveksle erfaringer og ideer, og at informasjonen de kurses i er relevant. I tillegg mente Jussambassadørene at det var fint å få opplyst ulike ytelser man kan ha krav på nå når det er dyrtid og mange har dårlig råd.

6.5 Rettighetsturné

Siden 2018 har vi reist på «rettighetsturné», som går ut på å stenge kontoret i en uke mens saksbehandlerne reiser rundt til ulike deler av Norge for å spre ordet om vårt tilbud, holde foredrag og ta inn saker.

Målet med rettighetsturneen er å nå ut bredt og spre rettighetsinformasjon til kvinner som kanskje ikke ellers får dekket sitt rettshjelpsbehov, ved å besøke voksenopplæringssteder, krisesenter, kvinnekafeer, fengsel, videregående skoler og jussambassadører rundt omkring i landet. Der holder vi foredrag, har saksmottak og deler ut brosjyrer. I tillegg stiller vi opp i lokale medier og forteller om oss og vårt tilbud. I tillegg arbeider gruppene rettspolitisk på turen, blant annet ved å besøke organisasjoner som jobbet med temaer som er interessante og relevante for vår drift og vårt rettspolitiske arbeid.

I 2023 reiste saksbehandlerne på rettighetsturné på våren. De besøkte steder i Østfold, Innlandet, Vestlandet, Finnmark, Sørlandet, Trøndelag og Nordland.

I løpet av rettighetsturneen 2023 det holdt 31 foredrag for ulike grupper minoritetskvinner, i fengsel, på krisesenter og for elever ved videregående skoler. Der lokalene tillot det, ble det dessuten holdt saksmottak i etterkant av foredragene. De ulike gruppene hadde også stands, delte ut informasjonsmateriell om ulike rettsregler på bibliotek, kjøpesenter med mer. I tillegg fikk vi fortalt om tilbudet vårt flere nye steder, og hengt opp plakater med informasjon om vårt tilbud. Vi tror at dette kan føre til at vi også i fremtiden får flere saker fra andre deler av landet.

Rettighetsturneen har vært vellykket over flere år, og JURK ønsker å videreutvikle rettighetsturneen i årene fremover og dra til andre deler av landet. Vi ønsker å reise til steder langt fra ulike rettshjelptiltak.

7. RETTSPOLITISK ARBEID

Det rettspolitiske arbeidet baserer seg først og fremst på de erfaringer vi får gjennom den konkrete saksbehandlingen. Vi arbeider for å få frem kvinneperspektivet fordi vi ser at dette i mange tilfeller er fraværende eller svakt. Alle ansatte på JURK bidrar i det rettspolitiske arbeidet.

Det rettspolitiske arbeidet foregår blant annet gjennom utarbeidelse av høringsuttalelser til nye lovforslag, påvirkning av offentlige instanser, lobbymøter på Stortinget, deltakelse i samfunnsdebatten ved foredrag, avisinnlegg, radioprogram med mer.

7.1 Høringsuttalelser

- **6. februar 2023:** Signe Midtbø Øyulvstad, Amanda Hesland Slydahl og fagrådgiver Thea Austgulen svarte på en høring om straffegjennomføring ved utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom.
- **13. april 2023:** Emilie Svendsen, Helene Fevolden Kuraas, Pernille Egenæss, Marte Møllersen, Nora Bergstrøm og fagrådgiver Thea Austgulen skrev høringsuttalelse til Straffelovrådets utredning *NOU 2022: 21 Strafferettslig vern av den seksuelle selvbestemmelsesretten*.
- **19. april 2023:** Anne Line Nilsson, Ingeborg Kløve, Embla McCormick Ragnhildstveit og fagrådgiver Thea Austgulen skrev høringsuttalelse til *NOU 2022: 18 Mellom mobilitet og migrasjon*.
- **1. juni 2023:** Hilde Volden Ringstad, Marte Møllersen, Amanda Hesland Slydahl, Helene Fevolden Kuraas, Zara Hussain og daglig leder Petrine Iversen skrev høringsuttalelse til regjeringens forslag om endringer i straffegjennomføringsloven og helse- og omsorgstjenesteloven.
- **2. juni 2023:** Signe Midtbø Øyulvstad, Helene Fevolden Kuraas, Amanda Hesland Slydahl og daglig leder Petrine Iversen skrev hørings svar til høring om kommunale helse- og omsorgstjenester til innsatte i fengsel.
- **8. juni 2023:** Embla McCormick Ragnhildstveit, Henriette Kjærvik Nordal og Sareedo Adam Roble Ali skrev en høringsuttalelse til *NOU 2023: 5 Den store forskjellen – om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse*.

- **20. juni 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen skrev en høringsuttalelse til regjeringens forslag om å avvikle au pair-ordningen i Norge.

- **4. september 2023:** Thea Marie Myhrer, Agathe Brautaset Waage, Inga Marie Tronsaune og fagrådgiver Thea Austgulen skrev et hørings svar til *NOU 2023: 11 Raskt og riktig – En helhetlig gjennomgang av klage- og ankesystemet i arbeids- og velferdsetaten.*

- **17. september 2023:** Ingeborg Olsen Sundsbø, Hedda Stephansen Brun, Jacob Danial Ali Khan, Emilie Sørmo Svendsen, Maria-Elena Secară, Henriette Kjærvik Nordal og daglig leder Petrine Iversen svarte på høring om forslag til endringer i forskrift om Husleietvistutvalget.

- **23. september 2023:** Maria-Elena Secară svarte på høring om forslag til endringer i utlendingsforskriften for et forenklet regelverk.

- **31. oktober 2023:** Helene Fevolden Kuraas, Ina Desiré Haukland, Zara Hussain, Eline Fjærbu, Marte Møllersen og Sofie Helen Heggen skrev en høringsuttalelse til *Prop. 128 L – Endringer i straffeprosessloven mv. (elektronisk kontroll av besøksforbud).*

- **24. oktober 2023:** Daglig leder Petrine Iversen skrev høringsinnspill til muntlig høring om statsbudsjettet 2023, kapitler fordelt til justiskomiteen.

- **25. oktober 2023:** Daglig leder Petrine Iversen sendte inn skriftlig innspill og deltok i budsjett høring i justiskomiteen på Stortinget om regjeringens foreslåtte kuttet i tilskuddet til spesielle rettshjelptiltak.

- **9. november 2023:** Daglig leder Petrine Iversen deltok i muntlig budsjett høring for helse- og sosialutvalget i Oslo bystyre og svarte på spørsmål fra komiteens medlemmer.

- 31. oktober 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen, Eline Fjærbu, Helene Fevolden Kuraas, Ina Desiré Haukland, Marte Møllersen, Sofie Helen Heggen og Zara Hussain skrev hørings svar på endringer i straffeprosessloven for å innføre omvendt voldsalarm, også kalt elektronisk kontroll av besøksforbud.

- **31. oktober 2023:** Ingeborg Kløve, Tuva Jacobsen og daglig leder Petrine Iversen skrev høringsinnspill til justiskomiteens behandling av forslag om endringer i rettshjelploven (ny modell for økonomisk behovsprøving).

- **27. november 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen skrev hørings svar på forslag om å forskriftsfeste tilskuddsordning til integreringsarbeid til frivillige organisasjoner. Dette er ordningen JURK søker midler til fra IMDI for Jussambassadørseminaret.

7.2 Svar på representantforslag

- **10. januar 2023:** Embla McCormick og daglig leder Petrine Iversen svarte på representantforslag om økt satsing på kvinnehelse.
- **10. januar 2023:** Saksbehandlerne Pernille Andersson Egenæss og Ella Ørn Halvorsen svarte på representantforslag om boliger for folk, ikke for bolighaier.
- **16. januar 2023:** Signe Gjeraker, Sareedo Adam Roble Ali og fagrådgiver Thea Austgulen svarte på representantforslag om en tillitsreform i Arbeidstilsynet.
- **17. februar 2023:** Ella Ørn Halvorsen, Kristin Eielsen Braadland og daglig leder Petrine Iversen svarte på representantforslag om reversering av botidskravet og bedre vern mot partnervold.
- **2. oktober 2023:** Selma Jakobsen, Mona Lajili, Mai Fen Fogelstrand, Inshira Elina Varberg Sabri, Julie Sikkeland og fagrådgiver Thea Austgulen svarte på representantforslag om at alle barn skal få tilbud om en barnehageplass rett etter endt foreldrepermisjon.
- **17. oktober 2023:** Agathe Brautaset Waage, Sareedo Adam Roble Ali og fagrådgiver Thea Austgulen sendte skriftlig innspill til representantforslag om endring av straffeloven § 185 og et tryggere offentlig ytringsrom.
- **18. oktober 2023:** Helene Fevolden Kuraas, Ina Desiré Haukland, Zara Hussain, Eline Fjærbu, Marte Møllersen og Sofie Helen Heggen svarte på representantforslag om å bedre psykisk helsetilbud for innsatte i fengsel.

7.3 Innspill til politikere, departementer, menneskerettighetsorganer o.l.

- **24. januar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på innspillsmøte med Kultur- og likestillingsdepartementet, minister Anette Trettebergstuen og Utenriksdepartementet om innspill til hva Norge burde sette søkelys på i

forhandlingene under FNs kvinnekommisjon (CSW).

- **25. januar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen sendte skriftlige innspill til FNs kvinnekommisjon (CSW).
- **25. januar 2023:** Daglig leder Petrine Iversen deltok på workshop initiert av Kriminalomsorgsdirektoratet om et rundskriv som skal redegjøre for innsattes trygderettigheter.
- **4. februar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen skrev det muntlige innlegget med innspill til FNs kvinnekomité, som ble holdt av to personer i den norske sivilsamfunnets Genève-delegasjonen den 6. februar 2023.
- **1. februar 2023:** Daglig leder Petrine Iversen deltok på innspillsmøte ved Barne- og familiedepartementet om krisesentertilbudet, sammen med Kirkens bymisjon – Gatejuristen.
- **28. mars 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen ga muntlige innspill på Justis- og beredskapsdepartementet sitt innspillsmøte til ny opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Selma Jakobsen deltok også på innspillsmøtet.
- **17. april 2023:** Selma Jakobsen, daglig leder Petrine Iversen og fagrådgiver Thea Austgulen sendte skriftlig innspill til ny opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner.
- **18. april 2023:** Daglig leder Petrine Iversen, Ingeborg Kløve og Amanda Hesland Slydahl ga innspill til arbeidsgruppa som utredet behovet for en førstelinjetjeneste for rettshjelp, Tonje Lilaas Larsen og Ida Tønnessen.
- **13. april 2023:** Daglig leder Petrine Iversen deltok på og ga muntlige innspill på innspillsmøte med Voldtekstutvalget, der JURK var invitert til å sitte i utvalgets referansegruppe.
- **19. april 2023:** Anne Line Nilsson, Thea Kristine Seim Sønsteli og Ella Ørn Halvorsen deltok på innspillsmøte om melding til stortinget om seksuell trakassering. Anne Line holdt muntlig innlegg.
- **25. april 2023:** Anne Line Nilsson, Thea Kristine Seim Sønsteli, Ella Ørn Halvorsen og fagrådgiver Thea Austgulen leverte skriftlig innspill til

Stortingsmelding om seksuell trakassering.

- **31. mai 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen skrev innspill til Voldtektsutvalget.
- **19. juni 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen og saksbehandlerne Silje Maria Sørum og Nora Bergstrøm deltok i innspillsmøte med Samboerlovutvalget.
- **21. august 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på referansegruppemøte med Voldtektsutvalget. Hun holdt innlegg om JURKs innspill til Voldtektsutvalgets foreløpige arbeid.
- **23. august 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen sendte skriftlig innspill til Voldtektsutvalget om hva som var viktig i utvalgets videre arbeid.
- **31. august 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen sendte skriftlig innspill til Advokatforeningen om Sivilsamfunnets rettstatsmelding for 2023.
- **12. oktober 2023:** Daglig leder Petrine Iversen leverte skriftlig innspill til Sosialistisk venstreparti (SV) om rettshjelp i dyrtid, og behovet for økning i tilskuddet til frivillige rettshjelptiltak.
- **10. oktober 2023:** Maria-Elena Secară og Emilie Sørmo Svendsen deltok på innspillsmøte om ny husleielov.
- **13. oktober 2023:** Daglig leder Petrine Iversen leverte skriftlige innspill til MDGs justispolitikk og prioriteringer på statsbudsjettet for 2024.
- **26. oktober 2023:** Sofie Helen Heggen og Helene Fevolden Kuraas deltok på KDIs innspillsmøte om straffegjennomføring for kvinner mot 2030. Vi kom med muntlige innspill.
- **30. oktober 2023:** Henriette Kjærvik Nordal, Ingeborg Olsen Sundsbø, Emilie Sørmo Svendsen og Petrine Iversen skrev skriftlig innspill til Husleielovutvalget.

7.4 Møter med politikere

- **17. januar 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok i dialogmøte med statssekretær Geir Indrefjord i Justis- og beredskapsdepartementet og representanter fra Kultur- og likestillingsdepartementet og Barne- og familiedepartementet om oppfølging av FNs anbefalinger på arbeidet med vold

mot kvinner. JURK tok opp arbeidet med å utvide bruken av omvendt voldsalarm, og etterlyste lovforslaget som var på høring høsten 2021.

- **13. februar 2023:** Daglig leder Petrine Iversen og daglig leder i Jussbuss hadde møte med stortingsrepresentant Andreas Sjalg Unneland (SV) og hans politiske rådgiver Hege Skarrud.
- **15. februar 2023:** Anne Line Nilsson, Sareedo Ali, Signe Gjeraker, Ingeborg Kløve, Embla McCormick Ragnhildstveit møtte representanter fra Rødt og snakket om trygd og kvinnehelse samt seksuell trakassering og fri rettshjelp.
- **16. februar 2023:** Anne Line Nilsson, Sareedo Ali, Signe Gjeraker, Ingeborg Kløve, Embla McCormick Ragnhildstveit og Henriette Kjærvik Nordal møtte Arbeiderpartiet for å snakke om trygd og kvinnehelse.
- **16. februar 2023:** Anne Line Nilsson, Sareedo Ali, Signe Gjeraker, Ingeborg Kløve, Embla McCormick Ragnhildstveit og Ella Ørn Halvorsen møtte rådgiver for MDG Isa Maline Alstadius Isene. Vi snakket om seksuell trakassering, at Diskrimineringsnemnda må få utvidet kompetanse og at slike saker må inn i rettshjelpsordningen. Vi snakket også om kvinnehelse og sammenhengen med trygdeytelser.
- **13. mars 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen og Samtykkealliansen ved Patricia Katee møtte med SVs Andreas Sjalg Unneland og hans rådgiver, Hege Skarrud, sammen med kvinnepolitiske leder i SV, Maria Igland Bonita. Vi snakket om Straffelovrådets forslag til endringer i straffelovens kapittel om seksuallovbrudd, hvordan forslaget ikke er et forslag til samtykkelov og veien videre.
- **27. mars 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen og Samtykkealliansen ved Patricia Katee møtte med Rødt ved stortingspolitiker Tobias Drevland. Vi snakket om Straffelovrådets forslag til endringer i straffelovens kap. om seksuallovbrudd.
- **28. mars 2023:** Daglig leder Petrine Iversen møtte vararepresentant på Stortinget Aud Hove (SP) sammen med professor Marte Kjørven fra SODI-prosjektet. De snakket blant annet om ID-tyveri i nære relasjoner og betydningen av rettshjelp i slike saker.
- **14. april 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen og rådgiver i Amnesty International Patricia Katee hadde møte med Arbeiderpartiets justisfraksjon på Stortinget ved Kamzy Gunaratnam for Samtykkealliansen. Saksbehandlere Helene Fevolden

Kuraas, Emilie Sørmo Svendsen og Nora Bergstrøm var med. Vi tok opp behovet for reell Samtykkelov, og hvorfor vi er kritiske til Straffelovrådets forslag til endringer i *NOU 2022: 21*.

- **26. april 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen og rådgiver i Amnesty International Patricia Katee hadde digitalt møte med kvinneutvalget i Senterpartiet (SP) og Norge kvinners sanitetsforening (NKS). Vi tok opp behovet for reell Samtykkelov, og hvorfor vi er kritiske til Straffelovrådets forslag til endringer i *NOU 2022: 21*.
- **27. april 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen og rådgiver i Amnesty International Patricia Katee hadde møte med Senterparties justisfraksjon på Stortinget ved Ivar B. Prestbakmo og Else Marie Rødby.
- **19. september 2023:** Sammen med flere organisasjoner fra Rettshjelpsalliansen deltok JURK ved Julie Sikkeland og daglig leder Petrine Iversen på et møte med Justis- og beredskapsdepartementet ved statssekretær Jon Erik Vika (SP).
- **2. november 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen arrangerte oppfølgings- og påvirkningsmøte med Justis- og beredskapsdepartementet ved statssekretær Hans Petter Aasen sammen med LDO, NIM og representanter fra sivilsamfunn. Representanter fra Justis- og beredskapsdepartementet, lovavdelingen og Kultur- og likestillingsdepartementet deltok. Fagrådgiver Thea holdt innlegg om FNs anbefalinger om samtykkebasert voldtektsbestemmelse.
- **7. november 2023:** Fagrådgiver Thea Austgulen hadde møte med AUF sammen med Samtykkealliansen om hvordan samarbeide fremover for å få samtykkelov vedtatt på Stortinget.
- **7. desember 2023:** Fri rettshjelpgruppa v/Ingeborg Kløve, Julie Sikkeland og Tuva Jacobsen og daglig leder Petrine Iversen var på Stortinget sammen med resten av organisasjonene i Rettshjelpsalliansen for å feire at Stortinget skulle vedta endringer i rettshjelpsloven sammen med justiskomiteens medlemmer. Lovendringene har som formål å sikre at en større andel av befolkningen kan få fri rettshjelp enn det som er tilfellet i dag.

7.5 Menneskerettighetskonvensjoner

FNs kvinnediskrimineringskonvensjon (CEDAW)

JURK har i mange år spilt en viktig rolle som en av de frivillige organisasjonene som jobber tett opp mot FNs kvinnediskrimineringskonvensjon (CEDAW). Vår fagrådgiver har

et særlig ansvar for oppfølging av konvensjonsarbeid, og for å være en kunnskapsbank på huset som involverer alle andre ansatte når det er mulig. Gjennom hele året sørger vår fagrådgiver for å holde oss oppdaterte og for at vi også anvender konvensjonsforpliktelsene i våre høringssvar og rettspolitiske arbeid.

I 2021 og 2022 satt JURK i arbeidsgruppa som hadde ansvar for å koordinere og utarbeide sivilsamfunnets skyggerapport på Norges oppfyllelse av sine forpliktelser etter kvinnediskrimineringskonvensjonen. Det var først daværende daglig leder Bjørk G. Jonassen som representerte oss i arbeidsutvalget, og deretter fagrådgiver Thea Austgulen. Skyggerapporten ble ferdigstilt og lansert høsten 2022.¹⁰

På bakgrunn av JURKs innsats i arbeidsgruppa som satte sammen skyggerapporten, ble fagrådgiver invitert til å holde flere innlegg og panelsamtaler om skyggerapporten i 2023. Den 2. februar 2023 hadde LDO og NIM åpent møte om temaer knyttet til de innsendte rapportene til FNs kvinnekomiteé. Kultur- og likestillingsdepartementet var også til stede, i tillegg til minister Anette Trettebergstuen. Fagrådgiver holdt et innlegg om hva som gjenstår på feltet vold mot kvinner i lys av FNs anbefalinger til Norge i 2017 og sivilsamfunns anbefalinger i skyggerapporten av 2022, og hun deltok i en etterfølgende panelsamtale med NIMs Gro Nystuen, likestillings- og diskrimineringsombud Bjørn Erik Thon og rådgiver i Amnesty International, Patricia Katee.

Etter flere forsinkelser og pandemi, var det i februar 2023 tid for FNs kvinnekomiteé sin tiende høring av Norge. Fagrådgiver Thea mottok reisestipend fra FOKUS for å være deltaker da Norges oppfølging av konvensjonsforpliktelsene var gjenstand for høring i FNs kvinnekomiteé 7.-9. februar 2023 i Genève. På grunn av lederskifte både i Norges kvinnelobby og i FOKUS – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål høsten 2022, fikk JURK v/fagrådgiver Thea en sentral rolle i sivilsamfunnets forberedelser til høringen.

Thea deltok i flere arbeidsgruppemøter for å planlegge hva sivilsamfunnsorganisasjonene skulle ta opp med kvinnekomiteen før høringen i offentlig møte og i lukket lunsjmøte. Fagrådgiver skrev sivilsamfunnets «oral statement». Dette er et 10 minutters langt innlegg som oppsummerer sivilsamfunnsorganisasjonenes viktigste punkter til komiteen før den offisielle høringen. Hun fikk løftet frem flere av JURKs viktigste politikkområder og erfaringer fra saksbehandlingen. Etter samtale med JURK på det uformelle lunsjmøtet, stilte kvinnekomiteen spørsmål til representantene fra norske myndigheter om kvinners soningsforhold, samtykkebasert voldtektsbestemmelse, samboeres rettigheter, Diskrimineringsnemndas myndighet og

¹⁰ Skyggerapporten er publisert på [JURKs nettsider](#).

seksuell trakassering.

Dette er noen av punktene som JURK fremhevet: Behov for kjønns sensitivt lowerk og kvinneperspektiv, utfordringene med Diskrimineringsnemnda og effektivt vern mot diskriminering og seksuell trakassering, fri rettshjelp i saker etter likestillings- og diskrimineringsloven, rettshjelp til innsatte, vold mot kvinner, manglende kunnskap om identifisering av og hjelp til menneskehandelsofre, uholdbare soningsforhold for kvinner, samboeres manglende rettigheter og behov for økt satsning på kvinnehelse.

I slutten av februar 2023 kom komiteens konkluderende observasjoner til Norge.¹¹ Komiteen kritiserer Norges manglende kjønns perspektiv ved lovendringer, politikk- og programutforming. Anbefalingene fra komiteen berørte blant annet temaer som vold mot kvinner, voldserstatning, effektivt vern mot diskriminering, fri rettshjelp i et kjønns perspektiv, oppfølging av Partnerdrapsutvalgets utredning fra 2020, behov for handlingsplan mot voldtekt, behov for en straffebestemmelse om voldtekt der samtykke står i sentrum, behov for å styrke krisesentrene, vold mot kvinner i samiske miljøer, kvinners soningsforhold og behovet for en samboerlov.

På grunn av en ny rapporteringsordning blir rapporteringsfrekvensen fremover hvert åttende år. Fagrådgiver Thea har derfor nedfelt erfaringer vi gjorde oss i arbeidet denne gangen, tatt initiativ til evaluering i arbeidsgruppen og skrevet ned tips og ideer til neste runde. Det er stor utskiftning i JURK og derfor svært nyttig at erfaringen er nedfelt i organisasjonen.

FNs rasediskrimineringskonvensjon (CERD)

I tillegg til CEDAW, arbeider JURK med å spille inn relevante kvinneperspektiver til konvensjonsarbeid på andre konvensjoner. Fagrådgiver Thea Austgulen har deltatt på to oppstartsmøter om sivilsamfunns skyggerapportering på CERD, hvor vi har spilt inn utfordringer med tilgang på rettigheter på diskrimineringsfeltet og i Diskrimineringsnemnda, innstramminger i utlendingsretten som får negative konsekvenser for minoritetskvinner og innvandrerkvinner velferdsrettigheter.

Dialogmøter med myndighetene om oppfølging av FN-organers anbefalinger

Fagrådgiver har også i 2023 representert JURK i et samarbeid mellom Norges Institusjon for menneskerettigheter (NIM), Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og sivilsamfunn.¹² Målet med samarbeidet er å følge opp FNs anbefalinger til Norge bedre, gjennom samlede dialogmøter med myndighetene på utvalgte tema.

¹¹ CEDAW/C/NOR/CO/10. Anbefalingene er publisert på [FNs nettsider](#).

¹² Les mer om samarbeidet [her](#).

Den 17. januar 2023 deltok fagrådgiver Thea Austgulen i dialogmøte med statssekretær Geir Indrefjord i Justis- og beredskapsdepartementet og representanter fra Kultur- og likestillingsdepartementet og Barne- og familiedepartementet om oppfølging av FNs anbefalinger på arbeidet med vold mot kvinner. Hun holdt innlegg om FNs kvinnekomité sine anbefalinger om besøkskontroll med elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm) og å utvide bruken av omvendt voldsalarm, og etterlyste lovforslaget som var på høring høsten 2021.

Den 2. november 2023 arrangerte samarbeidet et nytt dialogmøte med myndighetene om ulike FN-organers gjentatte anbefalinger på tema voldtekt. Justis- og beredskapsdepartementet ved statssekretær Hans Petter Aasen, samt representanter fra Kultur- og likestillingsdepartementet og lovavdelingen var til stede. Temaet for møtet var voldtekt og Thea holdt innlegg om FNs anbefalinger om samtykkebasert voldtektsbestemmelse.

Istanbulkonvensjonen

Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, også kalt Istanbulkonvensjonen, trådte i kraft i Norge i november 2017. Konvensjonen er svært viktig i kampen mot vold mot kvinner. I 2020 gikk JURK sammen med sanitetskvinnene (NKS) og Krisesentersekretariatet for å koordinere arbeidet om en skyggerapport. Vi fikk bevilget midler fra myndighetene og skyggerapporten ble sendt til GREVIO (organet som overvåker statenes implementering av konvensjonen) som tillegg til myndighetens rapport.¹³ I 2021 fulgte JURK opp dette arbeidet, blant annet ga vi innspill på hva vi mener det vil være viktig for GREVIO å ta tak i sin evaluering av Norges oppfyllelse av konvensjonen. I november 2022 kom rapporten fra GREVIO med anbefalinger og kritikk til Norges oppfølging av sine konvensjonsforpliktelser.

7.6 Rettspolitiske prosjekter

I 2023 gjorde vi noen endringer i måten de rettspolitiske prosjektene er organisert. Arbeidet med kvinners soningsforhold og økonomisk vold ble lagt til vold-, gjeld- og fengselsgruppa, som jobber med disse problemstillingene til daglig i sin saksbehandling. Arbeidet med kvinnehelse ble lagt til arbeids-, trygde-, og diskrimineringsgruppa av samme årsak. Vi opplever at dette effektiviserer det rettspolitiske arbeidet.

Det er stort rom for den enkelte saksbehandler til å påvirke hvilke prosjekter vi til enhver tid skal ha. Som nevnt tidligere, er det erfaringer fra saksbehandlingen som danner grunnlag for JURKs rettspolitiske engasjement. Det betyr at dersom vi opplever generelle

¹³ Rapporten er publisert på [JURKs nettsider](#).

mangler i gjeldende rett, eller at rettsregler kommer uheldig ut for våre klienter, kan vi starte nye rettspolitiske prosjekter.

Målet med det rettspolitiske arbeidet er å belyse problemer, samt skape endring til det beste for våre klienter. Vi mener at dette arbeidet er både viktig og dessuten kostnadseffektivt, da målet er at færre skal ha behov for rettshjelp i snever forstand.

7.6.1 Fri rettshjelp

Som beskrevet i [kapittel 5](#), har det skjedd mye på rettshjelpsfeltet i 2023. Målet om en etterlengtet reform av hele den offentlige rettshjelpsordningen i Norge er langt fra nådd, og fri rettshjelpgruppa har i 2023 jobbet med å belyse problemene med dagens rettshjelpsordning ved å arrangere debatter og skrive artikler¹⁴, samt påvirke hvordan en ny ordning skal se ut ved å delta i politikermøter og skrive innspill til stortingets behandling av foreslåtte endringer¹⁵. Gruppa har også arbeidet med å legge en strategi for det videre arbeidet inn i 2024, når regjeringen skal foreslå flere endringer i rettshjelpsloven.

I vårt rettspolitiske arbeid med fri rettshjelp er vi særlig opptatte av at de økonomiske vilkårene skal endres og at de med minst penger skal fritas helt fra å betale egenandeler for rettshjelp, at saker som berører vår klientgruppe må inntas i ordningen og at det etableres en førstelinje for rettshjelp i hele landet og i alle landets fengsler.

Den første av de to panelsamtalene vi har arrangert om fri rettshjelp i 2023 ble holdt 9. mars og hadde tittelen «Fri rettshjelp i et likestillingsperspektiv – diskriminerer rettshjelpen?». Den ble holdt i Gatejuristens lokaler og det var godt oppmøte. I panelet deltok advokat og tidligere leder for kontoret for fri rettshjelp Bente Roli, advokat Tonje Lilaas Larsen, juridisk fagdirektør fra LDO Margrethe Søbstad og saksbehandler i JURK, Ella Ørn Halvorsen. Ordstyrer var Silje Maria Sørum, saksbehandler i JURK.

Den andre panelsamtalen ble holdt 4. oktober og var rettet mot studenter. Formålet var å belyse hva fri rettshjelp er og hva som er problemene med dagens ordning, samt å sette søkelys på de foreslåtte endringene i rettshjelpsloven og forventningene til regjeringens videre oppfølging av rettshjelpsordningen. Ordstyrer var tidligere JURKer og nåværende styremedlem i Rettspolitisk forening (RPF) Helena Aanstad. Paneldeltakerne var stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland (SV) og Ingvild Wetrhus Thorsvik (V), advokat og leder for Kontoret for fri rettshjelp Georg Schjerven

¹⁴ Se artikkel i Dagsavisen [«Diskriminering og trakassering i arbeidslivet får få konsekvenser»](#) og artikkel i DN [«Kvinner fanges i ekskjærestens gjeld og får ikke advokathjelp»](#).

¹⁵ Innspillet er publisert på [våre nettsider](#).

Hansen og visepresident i Juristforbundet, Benedicte Gram Knutsen.

Den 28. april ga daglig leder Petrine Iversen, Ingeborg Kløve og Amanda Hesland Slydahl innspill til arbeidsgruppa som utredet behovet for en førstelinjetjeneste for rettshjelp. Der fikk vi dele våre erfaringer fra saksbehandlingen i JURK. Da arbeidsgruppas utvalg kom med sin utredning sommeren 2023, var daglig leder Petrine med å skrive en artikkel om behovet for en rettshjelpsordning i fengsel med daglige ledere i andre rettshjelptiltak. I budsjettforlik mellom regjeringen desember 2023 fikk SV gjennomslag for å etablere en advokatordning i fengsel. Daglig leder deltok også i et panel om førstelinje for rettshjelp på Sivilrettsforvaltningens arrangement under Arendalsuka, der JURK, Jussbuss og Kirkens bymisjon – Gatejuristen også arrangerte et eget arrangement om fremtidens rettshjelpslov.

Sammen med flere organisasjoner fra Rettshjelpsalliansen deltok JURK ved Julie Sikkeland og daglig leder Petrine på et møte med Justis- og beredskapsdepartementet ved statssekretær Jon Erik Vika (SP) den 19. september. Formålet var å anerkjenne at regjeringen nå endelig er i gang med å følge opp Rettshjelpsutvalgets utredning NOU 2020 :5 – Likhhet for loven, og belyse noen av våre forventninger til det videre arbeidet.

I oktober skrev vi innspill til justiskomiteens behandling av den første deloppfølgingen av rettshjelpsloven, *Ot.prp. 124 L Endringer i rettshjelpsloven (ny modell for økonomisk behovsprøving)*. Da innstillingen ble vedtatt på Stortinget i desember, deltok Ingeborg Kløve, Tuva Jacobsen, Julie Sikkeland og daglig leder Petrine Iversen på en feiring av dette på Stortinget. Feiringen var sammen med de andre organisasjonene i Rettshjelpsalliansen og politikere fra AP, SP og SV som sitter i justiskomiteen.

7.6.2 Fengelsprosjektet

Året som gikk var et spesielt år for norsk kriminalomsorg, og særlig for kvinnesoningen. En kvinne tok livet sitt i Bredtveit kvinnefengsel, og Sivilombudet slo alarm om uholdbare soningsforhold. Det ble iverksatt flere strakstiltak. Blant annet ble Skien fengsel omgjort til et fengsel for kvinner, og soningstilbud for kvinner andre steder i landet ble lagt ned. JURK var blant dem som pekte på at dette var problematisk i lys av nærhetsprinsippet i norsk kriminalomsorg.¹⁶ På bakgrunn av dette startet vi også et arbeid med å undersøke hvorvidt fengselet kompenserte for bruddet på nærhetsprinsippet i tilstrekkelig grad.

Strakstiltakene kom etter årevis med rop og varsellamper. Rop fra de innsatte selv, fra fengselets ansatte, fra advokater, fra Likestillings- og diskrimineringsombudet, fra oss i

¹⁶ Se eksempelvis kommentar fra vår daglige leder Petrine i denne [NRK-saken](#), og [hennes artikkel i Advokatbladet](#) om samme tema.

JURK, fra Sivilombudet, fra Norges institusjon for menneskerettigheter og fra FNs kvinnekomité. Dette var et av hovedbudskapene fra JURK v/Helene Kuraas da vi deltok i en reportasje på TV2 om Sivilombudets besøksrapport.¹⁷

Første halvdel av 2023 leverte prosjektet to større høringsvar. Regjeringen fremmet flere lovendringsforslag for å blant annet forebygge bruk av isolasjon og tvangsmidler i fengsel. Overordnet mente vi at forslaget ikke gikk langt nok i å sikre innsattes rettigheter under soning. Vi svarte også på høring om ny fengselshelseveileder, der vi fant at kvinneperspektivet ikke var tilstrekkelig ivaretatt.

Høsten 2023 leverte gruppa innspill til justiskomiteens behandling av et representantforslag om å bedre psykisk helsetilbud for innsatte i fengsel, og har levert både skriftlige og muntlige innspill til Kriminalomsorgens forslag til straffegjennomføring for kvinner mot 2030. Gruppa har også hatt artikler på trykk, representert JURK i et panel på Kriminologikonferansen og holdt innlegg på vegne av JURK på KROM-seminaret og på Jussbuss, KROM og isolasjonsnettverket sitt arrangement om isolasjon og tvangsmidler.

7.6.3 Voldtektsprosjektet

JURKs rettspolitiske arbeid innenfor voldtekt bygger på en erkjennelse av at voldtekt er en av vår tids største likestillingsutfordringer og at Norge i årevis har fått kritikk og gjentatte anbefalinger om å innføre en bestemmelse mot voldtekt som setter manglende fritt avgitt samtykke i sentrum. Denne kritikken kom senest fra FNs kvinnekomité i 2023 og fra GREVIO i 2022.

Sammen med Amnesty International, Seksualpolitisk Nettverk for ungdom (SNU) og Norske kvinners sanitetsforening (NKS) var JURK med å starte Samtykkealliansen i 2021, og vi har sittet i arbeidsutvalget siden. Samtykkealliansen er et nettverk av organisasjoner som krever at Norges straffelov endres slik at den fastslår at seksuell omgang uten samtykke er voldtekt. I 2023 deltok voldtektsprosjektet og fagrådgiver i ukentlige arbeidsgruppemøter i alliansen. Flere av møtene har gått til å lage politikk om Straffelovrådets utredning, planlegge en nordisk fagkonferanse i 2024 og legge en strategi for påvirkningsarbeid.

I 2023 ble Straffelovrådets utredning NOU 2022 :21 sendt på høring, og den første delen av året gikk til å utarbeide JURK sitt høringsvar til denne. Sammen med JURKs fagrådgiver Thea Austgulen deltok gruppa på en rekke møter med ulike aktører for å diskutere utredningen i forkant, deriblant NIM og bistandsadvokater på feltet. Gruppa har også fått en rekke artikler på trykk om hvorfor Straffelovrådets forslag til

¹⁷ Se saken på [TV2.no](https://www.tv2.no).

samtykkebestemmelse ikke er god nok og deltatt på ulike arrangementer for å løfte frem JURKs politikk.

Vi er samtidig klare på at det å endre ordlyden i voldtektsbestemmelsen ikke vil løse alle problemer på dette feltet, men heller ett av flere viktige og nødvendige steg på veien. Derfor jobber JURK også bredere med problematikken. Vi ble i 2023 invitert til å være med i referansegruppa til Voldtektsutvalget, hvor vi løftet frem en rekke andre temaer tilknyttet voldtekt, deriblant at regjeringen må skrote Rettshjelpsutvalgets forslag om å kutte rett til advokatbistand i forkant av anmeldelse.

7.6.4 «Rød knapp»-kampanjen – STOPP VOLD MOT KVINNER

I 2023 bidro gruppa til flere arbeidsgruppemøter og styringsgruppemøter i Rød knapp-alliansen. Arbeidet med å få på plass et nytt styringsdokument og ny strategi til alliansen har stått sentralt, sammen med planleggingen av Rød knapp-alliansens 25. november-arrangement i anledning den internasjonale dagen for avskaffelse av vold mot kvinner.

Tema for årets arrangement var «Forebygge vold og overgrep - et blikk på utøveren». Arrangementet startet med visning av den prisvinnende dokumentaren «Raseri bak lukkede dører» (2022) av Deeyah Khan. Deretter var det tid for et intervju av Deeyah Khan, og en påfølgende panelsamtale med leder for Oslo krisesenter Inger-Lise Walmsness Larsen, terapeut hos Reform Steinar Kvam og Renate Sætre, koordinator for et EØS-prosjekt mot kjønnsbasert vold og mishandling i nære relasjoner i Litauen. Arrangementet ble fulltegnnet.

I samråd med fagrådgiver Thea, utarbeidet gruppa skriftlig innspill til regjeringens opptrappingplan mot vold i nære relasjoner. De har også arrangert utdeling av røde knapper gjennom året.

7.6.5 Seksuell trakassering

I samarbeid med fagrådgiver leverte seksuell trakasseringssprosjektet innspill til stortingsmelding om seksuell trakassering i april 2023.

Prosjektet hadde også en plakataksjon i året som gikk. Målet for aksjonen var å belyse problematikken rundt seksuell trakassering i arbeidslivet og det faktum at hele 1 av 5 opplever uønsket seksuell oppmerksomhet på arbeidsplassen. Plakataksjonen var vellykket, og vi fikk hengt opp plakater på mange offentlige steder der tusenvis av mennesker ferdes hver dag.

Vi har også fortsatt vårt samarbeid med Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO). Vi hadde i 2023 et møte hvor vi utvekslet erfaringer og fikk høre hvordan LDO jobber

rettspolitisk mot seksuell trakassering. Vi fikk også gode innspill på hvordan vi kan jobbe med dette temaet fremover.

7.6.6 Andre rettspolitiske prosjekter: Samboerprosjektet, økonomisk vold og kvinnehelse

Ettersom det i mars 2023 ble satt ned et utvalg som skal utrede behovet for en fravikelig samboerlov, som først fremmer sin utredning i 2025, har det vært stille på samboerprosjektet i 2023. Grappa har imidlertid hatt flere artikler på trykk for å belyse hvorfor en slik lov trengs, og arrangert kjærlighetsuka. Vi opplever fremdeles en stor pågang av klienter som ringer inn med spørsmål om sine rettigheter som samboere, spesielt knyttet til det økonomiske oppgjøret. Det har derfor vært viktig for oss å spre informasjon om samboeres rettigheter, og hvorfor vi trenger en samboerlov i Norge.

Også i 2023 jobbet vi rettspolitisk med økonomisk vold. Vårt hovedmål med dette arbeidet er å få ID-tyverisaker inn som et prioritert saksområde i rettshjelpsloven. Vi mener også at avtalelovens ugyldighetsregler må oppdateres, og har utdypet dette standpunktet i [denne artikkelen på Kritisk juss-bloggen](#).

Gjennom flere år har vi sett i vår saksbehandling hvordan manglende kunnskap på «kvinnesykdommer» også påvirker kvinners mulighet til å få innvilget ulike stønader fra Nav, med de økonomiske konsekvenser dette medfører. Vi opplever at JURK er en av få organisasjoner som ser kvinnehelse i et rettslig perspektiv, i tillegg til at vi har inngående kunnskap om kvinners helse i fengsel. I 2023 svarte vi på Kvinnehelseutvalgets utredning *NOU 2023 :5 Den store forskjellen – om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse*. Vi har også løftet frem våre erfaringer i politikermøter.

8.INTERNASJONALT ARBEID

Solidaritet med kvinner og kvinnebevegelsen verden over er viktig for JURK. Vi har tidligere hatt samarbeid med blant annet Guatemala og Tanzania gjennom paraplyorganisasjonen Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål (FOKUS). Vi måtte legge ned disse prosjektene i 2018 fordi vi ikke klarte å møte kravene om egenandel stilt av NORAD.

JURK har også hatt en sentral rolle i sivilsamfunnets skyggerapportering på FNs kvinnediskrimineringskonvensjon og Istanbulkonvensjonen, og bruker disse konvensjonene og anbefalingene fra overvåkningsorganene aktivt i vårt arbeid. Dette arbeidet står det mer om i [punkt 7.5 om menneskerettighetskonvensjoner](#).

NGO-Forum

NGO-forum for menneskerettigheter er et nettverk av 42 norske organisasjoner som arbeider for å fremme menneskerettighetene, og JURK ved fagrådgiver sitter i arbeidsutvalget. Mye av arbeidet er rettet mot internasjonale organisasjoner og -fora, som FNs menneskerettighetsråd, FNs konvensjonsorganer, Europarådet og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE).

NGO-forum rapporterer om gjennomføringen av Norges forpliktelser i den såkalte Universal Periodic Review (UPR). Forumet rapporterer også til FNs menneskerettighetskomité og FNs komité mot tortur. I tillegg søker det å påvirke norsk utenrikspolitikk når det gjelder menneskerettigheter, blant annet ved regelmessige møter i forkant av sesjoner i FNs menneskerettighetsråd og utnevning av observatører til FNs generalforsamling.

16-dagerskampanjen

I 2023 har fagrådgiver Thea Austgulen sittet i arbeidsutvalget til 16-dagerskampanjen, som også har et internasjonalt perspektiv hvert år. I 2023 var temaet digital vold mot kvinner og å belyse hvordan teknologi og kunstig intelligens gjør det enklere å utøve vold mot kvinner globalt.

Studietur

Vi har hatt en lang tradisjon for at JURK reiser på en kort studietur én gang i året. Studieturen har som formål å gi større innsikt i internasjonale kvinnespørsmål og å styrke det sosiale samholdet og arbeidsmiljøet for hele kontoret.

I mai 2023 gikk studieturen til Roma. Formålet med turen var å undersøke kvinners rettslige og sosiale stilling i en italiensk, men også mer internasjonal kontekst. Vi ønsket

særlig å undersøke utfordringer knyttet til vold mot kvinner og menneskehandel. I vår egen saksbehandling ser vi at mange kvinner blir utsatt for ulike typer vold og hvordan dette påvirker deres levekår og livsutfoldelse på mange ulike måter.

Vi var blant annet på besøk hos BeFree, som er en ikke-statlig organisasjon som arbeider mot diskriminering, vold og menneskehandel med en tverrfaglig tilnærming. I likhet med JURK har også BeFree et kvinneperspektiv i bunn. BeFree fortalte om sine erfaringer med å gi juridisk, sosial og helsemessig hjelp til kvinner utsatt for vold, utnyttelse og menneskehandel. Organisasjonen har erfart at migrasjonsbølgen i Italia har bydd på flere rettssikkerhetsutfordringer for kvinner i utsatte posisjoner. Blant annet blir mange som trolig er ofre for menneskehandel plassert i interneringssentre og tvangsreturnert fremfor å få den oppfølgingen de trenger, og vurderingene fra utlendingsmyndighetene er vilkårlige. BeFree-representantene pekte på at dette skyldes italienske myndigheters sterke ønske om å sende ut flest mulig asylsøkere og migranter uten gyldig opphold.

Vi var også på besøk hos Telefono Rosa, en organisasjon som bistår kvinner som er utsatt for ulike typer vold. Her arbeider det frivillige advokater og psykologer som bistår kvinnene i prosessen de går gjennom når de har vært eller blir utsatt for vold. Det som var spesielt inspirerende med denne organisasjonen var at de hjalp kvinnene over lang tid og kunne tilby et helhetlig tilbud til den voldsutsatte og hennes barn. Dette bidro til at kvinnene kun hadde ett sted å forholde seg til, fremfor et mer fragmentert hjelpetilbud.

Organisasjonene vi besøkte var tydelige på at kvinners rettigheter i Italia er i tilbakegang i disse dager. Italias statsminister tilhører et ytre høyre-parti med nyfascistiske røtter, som sammen med et høyreorientert og et konservativt parti fikk flertall i nasjonalforsamlingen ved fjorårets valg. Tilbakegangen i arbeidet for kvinners rettigheter kjenner vi dessverre igjen fra flere steder i verden. Dette gir en viktig påminnelse at arbeidet for kvinners rettigheter fortsatt er svært viktig og at likestilling ikke kommer av seg selv.

Studieturen til Roma i 2023 ble den siste studieturen i JURK inntil videre. I årene fremover ønsker vi å legge til rette for at alle JURKs saksbehandlere kan delta på Norsk forening for kriminalreform sitt årlige seminar på Storefjell hotell (KROM-seminaret) i stedet. På dette seminaret belyses sentrale utfordringer i norsk kriminalomsorg og innholdet har et høyt faglig nivå med direkte relevans for vårt arbeid med å forbedre kvinners soningsforhold. De perspektivene JURK sitter på om kvinnesonering er dessuten viktige å synliggjøre i miljøet. Verken JURKs økonomi eller årshjul tillater at vi prioriterer både studietur og deltakelse på KROM-seminaret for alle saksbehandlerne.

FNs kvinnekommisjon (CSW)

Kvinnekommisjonen (CSW) er en viktig internasjonal møteplass for diskusjon om kvinners rettigheter. Hvert år møtes representanter fra medlemsstatene i New York for å evaluere arbeidet for kvinners rettigheter og likestilling, og for å vedta politikk for å fremme kvinners rettigheter på verdensbasis. Omtrent 8 000 politikere, representanter fra delegasjoner og representanter fra sivilsamfunn deltar. Det er tusenvis av arrangementer i forbindelse med konferansen, både i regi av FN, sivilsamfunn og andre aktører.

Statene, inkludert Norge, har sin offisielle delegasjon som reiser ned hvert år. Den faste delegasjonen i New York bistår i selve forhandlingene av det politiske dokumentet. Noen stater representeres kun av statsapparatet, mens Norge pleier å ha med sivilsamfunn i sin offisielle delegasjon. I tillegg reiser sivilsamfunn ned med en sivilsamfunnsdelegasjon. FOKUS – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål koordinerer dette, og gir ut reisestipend. I 2023 fikk fagrådgiver Thea tildelt dette reisestipendet og deltok som en del av FOKUS' delegasjon.

I mars 2023 var JURK på plass i FNs kvinnekommisjon i New York, på den 67. kommisjonen. Tema for konferansen i 2023 var kvinner, digitalisering og teknologi. Det offisielle programmet skjer i FN General Assembly Hall, altså der FNs generalforsamling også møtes. Thea skrev et reisebrev fra oppholdet som kan leses på [FOKUS sine nettsider](#).

9. ØKONOMI

Årsregnskap for 2023

For 2023 skriver JURK et overskudd på 83 148 kroner. Av disse er 30 658 kr renteinntekter på JURKs egenkapital, og disse pengene har dermed ingen tilknytning til mottatte tilskudd i 2023 og tilhører JURK. De resterende 52 490 kr stammer fra pengestøtten på totalt 60 000 kr som vi fikk fra Juristforbundet høsten 2023. Ettersom dette er frie midler, har vi besluttet å spare disse midlene. Etter hvert som driften til JURK har økt har vi behov for å øke egenkapitalen noe, slik at den kan være på et forsvarlig nivå sett opp mot antall ansatte, lønnsnivå og utestående fordringer.

Våre bidragsytere

For 2023 har vi mottatt drifts- eller prosjektstøtte fra Justisdepartementet ved Statens Sivilrettsforvaltning, Oslo kommune, Viken fylkeskommune, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (Imdi), Advokatforeningen, Bergesenstiftelsen, Studieforbundet Solidaritet, UNIFOR – Fredrikke Tønder Olsen og Martha Webergs legat, Velferdstinget i Oslo og Akershus og Juristforbundet. Vi takker alle støtteyttere for bidragene som alle er uvurderlige for at JURK kan fortsette å gi rettshjelp til kvinner i Norge.

Årsregnskap 2023

Juridisk Rådgivning for Kvinner

Resultatregnskap

Balanse

Noter til regnskapet

Juridisk Rådgivning for Kvinner

RESULTATREGNSKAP per 31.12.2023

	Noter	2023	2022
Salgsinntekter		1 700	14 100
Annen driftsinntekt	4	7 845 432	7 083 054
Sum driftsinntekter		7 847 132	7 097 154
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2, 3	5 884 202	5 585 181
Avskrivninger og kjøp av varige driftsmidler		0	0
Annen driftskostnad		1 910 440	1 482 493
Sum driftskostnader		7 794 642	7 067 674
Driftsresultat		52 490	29 480
Renteinntekter		31 399	8 594
Rentekostnad		195	0
Annen finansinntekt		0	0
Andre finanskostnader		546	72
Finansresultat		30 659	8 522
Årsresultat	5	83 148	38 001

Juridisk Rådgivning for Kvinner

BALANSE PR. 31.12.2023

EIENDELER	Noter	2023	2022
OMLØPSMIDLER			
Kundefordringer		0	0
Andre fordringer		53 463	40 448
Sum fordringer		53 463	40 448
Øvrige bankinnskudd	6	3 063 202	2 760 447
Sum bankinnskudd, kontanter o.l.		3 063 202	2 760 447
SUM OMLØPSMIDLER		3 116 665	2 800 894
SUM EIENDELER		3 116 665	2 800 894
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Resultat		83 148	38 001
Annen egenkapital		1 424 417	1 386 416
Sum annen egenkapital		1 507 565	1 424 417
SUM EGENKAPITAL		1 507 565	1 424 417
Gjeld			
Leverandørgjeld		340 614	154 411
Skyldige offentlige avgifter		282 988	245 566
Annen kortsiktig gjeld	8	985 498	976 501
Sum kortsiktig gjeld		1 609 099	1 376 477
SUM GJELD		1 609 099	1 376 477
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		3 116 665	2 800 894

Oslo, 25 mars 2024

Kari Johanne Skassdammen
Styreleder

Kristina Birkelund Renstrøm
Nestleder

Thomas Michael Benestad
Styremedlem

Vilde Jalleni Tennfjord
Styremedlem

Ida Gundersby Rognlien
Styremedlem

Anniken Sørli
Styremedlem

Inshira Elina Varberg Sabri
Styremedlem

Hanna Kristiane Rummelhoff
Styremedlem

Sofie Storli
Styremedlem

Marie Andersen Hulthin
Styremedlem

Petrine Maria Iversen
Daglig leder

Maria De Michelis Sperre
Styremedlem

Juridisk Rådgivning for Kvinner

Noter

Note 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og NRS - God regnskapsskikk for små foretak.

Gaver blir som hovedregel inntektsført når de blir mottatt.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost.

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives som hovedregel over driftsmidlets økonomiske levetid. Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Ved bevilgninger/driftstilskudd som dekker kostnaden ved kjøp av varige driftsmidler, vil driftsmidlet bli kostnadsført umiddelbart.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi (laveste verdis prinsipp).

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige fordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap

Skatt

Juridisk Rådgivning for Kvinner er en ideell organisasjon som er untatt skatteplikt etter skattelovens § 2-32

Note 2 Lønnskostnad, ytelser til daglig leder, styre, mellomværende mv

Lønns- og personalkostnader	2023	2022
Lønninger	4 914 494	4 704 108
Pensjon	85 198	56 782
Arbeidsgiveravgift	709 070	678 210
Andre personalkostnader	175 440	146 081
Sum	5 884 202	5 585 181

Gjennomsnittlig antall årsverk	22	25
--------------------------------	----	----

Ytelser til ledende personer	Daglig Leder	Daglig Leder
Lønn	571 166	572 718
Annen godtgjørelse	3 774	6 266

Det er ikke utbetalt styrehonorar til styret

Revisor

Det er kostnadsført 41.250 inkl mva i honorar til revisor i 2023

Note 3 Pensjonsforpliktelser

Pensjonsforpliktelser

Foreningen er pliktig å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Det er etablert ordning som oppfyller kravene i DNB.

Note 4 Tilskudd og gaver

Foreningen har inntektsført følgende tilskudd og gaver

	2023	2022
Statens Sivilrettsforvaltning	4 780 899	4 661 704
Oslo Kommune Velferdsetaten	1 800 000	1 300 000
IMDI	450 000	400 000
Velferdstinget i Oslo/Akershus	375 000	330 000
Bergesensstiftelsen	150 000	150 000
Studieforbundet Solidaritet	79 600	54 800
Juristforbundet	60 000	-
Viken Fylkeskommune	100 000	95 000
Annet	51 633	91 550
Sum tilskudd og gaver	7 847 132	7 083 054

Note 5 Egenkapital

	Annen Egenkapital	Total Egenkapital
Egenkapital per 31.12.2022	1 424 417	1 424 417
Årets resultat:	83 148	83 148
Egenkapital per 31.12.2023	1 507 565	1 507 565

Note 6 Bundne midler

	2023	2022
Av totale bankinnskudd utgjør bundne skattetrekkmidler:	189 941	169 220

Note 7 Vesentlige hendelser som har inntruffe etter regnskapsårets slutt

Ingen vesentlige hendelser har inntruffe etter regnskapsårets slutt.

Note 8 Annen kortsiktig gjeld

	2023	2022
Annen kortsiktig gjeld:		
Skyldig feriepenger	475 498	458 073
Annen kortsiktig gjeld	510 000	518 428
Sum	985 498	976 501